

Viinijärven kehittämissuunnitelma

26.1.2024

Lundén
Architecture
Company

Tausta

Liperin kunta hankki keväällä 2023 Viinijärven kehittämissuunnitelman. Projektin tavoitteena oli laatia alueelle kokonaisvaltainen ja pitkän aikavälin suunnitelma Viinijärven elin- ja vetovoiman kehittämiseksi sekä oman identiteetin löytämiseksi. Tavoitteena oli taajamakuvallisesti yhtenäinen, houkutteleva ja viihtyisä kaupan ja asumisen ympäristö, jossa on huomioitu erityisesti elinkeinoelämän näkökulma. Projektissa yhdistettiin asiantuntijatyötä ja vuorovaikutusta alueen toimijoiden kanssa.

Lunden Architecture Companyn tekemä suunnitelma aloitettiin toukokuussa 2023 ja se valmistui marraskuussa 2023. Kuvaus projektin kulusta ja lista työpajaosallistujista on liitteessä A.

Työryhmä

Lundén Architecture Company:

*Tuuli Toivonen, projektipäällikkö, arkkitehti SAFA
Hannele Cederström, varaprojektipäällikkö, arkkitehti SAFA
Riitta Nieminen, YTM ja artonomi
Kaisa Linnasalo, maisema-arkkitehti MARK
Ella Aho, maisema-arkkitehti*

Alikonsultit:

*Jouni Lehtomaa, insinööri, liikennesuunnittelija
Seppo Laakso, VTT, tutkija*

Suunnitelman ohjaus

Ohjausryhmä:

*Jouni Pekonen, kunnan tekninen johtaja
Hannele Mikkanen, kunnanjohtaja
Riitta Lappalainen, kunnan hyvinvointijohtaja
Mita Hyttinen, kunnan elinkeinojohtaja
Jukka Halttilahti, kunnan kaavoituspäällikkö
Sonja Kortelainen, kunnan hankeasiantuntija
Heikki Kontkanen, elinympäristölautakunnan edustaja
Tiina Savolainen, elinympäristölautakunnan edustaja
Marja Viitaniemi, elinympäristölautakunnan edustaja*

Intro

Maailma muuttuu pitkälti megatrendien muokkaamana. Ilmastonmuutos, länsimaisten yhteiskuntien ikääntyminen, maailmanlaajuinen kaupungistuminen ja luonnon monimuotoisuuden mureneminen haastavat yhteiskuntia muuttamaan toimintatapojaan. Pohjois-Karjalan murheina ovat erityisesti kaupungistuminen, elinkeinojen muros ja viimeaikaiset kansainväliset konfliktit. Viinijärvi puolestaan taistelee muun muassa väestön ikääntymistä vastaan, jotta kunta säilyy elinvoimaisena.

Sisällys

Nykytilan analyysi	5
Visio ja kehittämisperiaatteet	15
Kehittämissuunnitelma	25
Kehittämisaihiot ja toimenpideohjelma	39
Toteutuksen tiekartta	47
Loppusanat	51
Lähteet	53
Liitteet	55

Nykytilan analyysi

Viinijärvi on toimelias ja yhteisöllinen kylä Liperin kunnassa samannimisen järven etelärannalla. Maisemaa hallitsevat pitkät peltomaisemat, isot historialliset pihapiirit ja Taipaleenjoki.

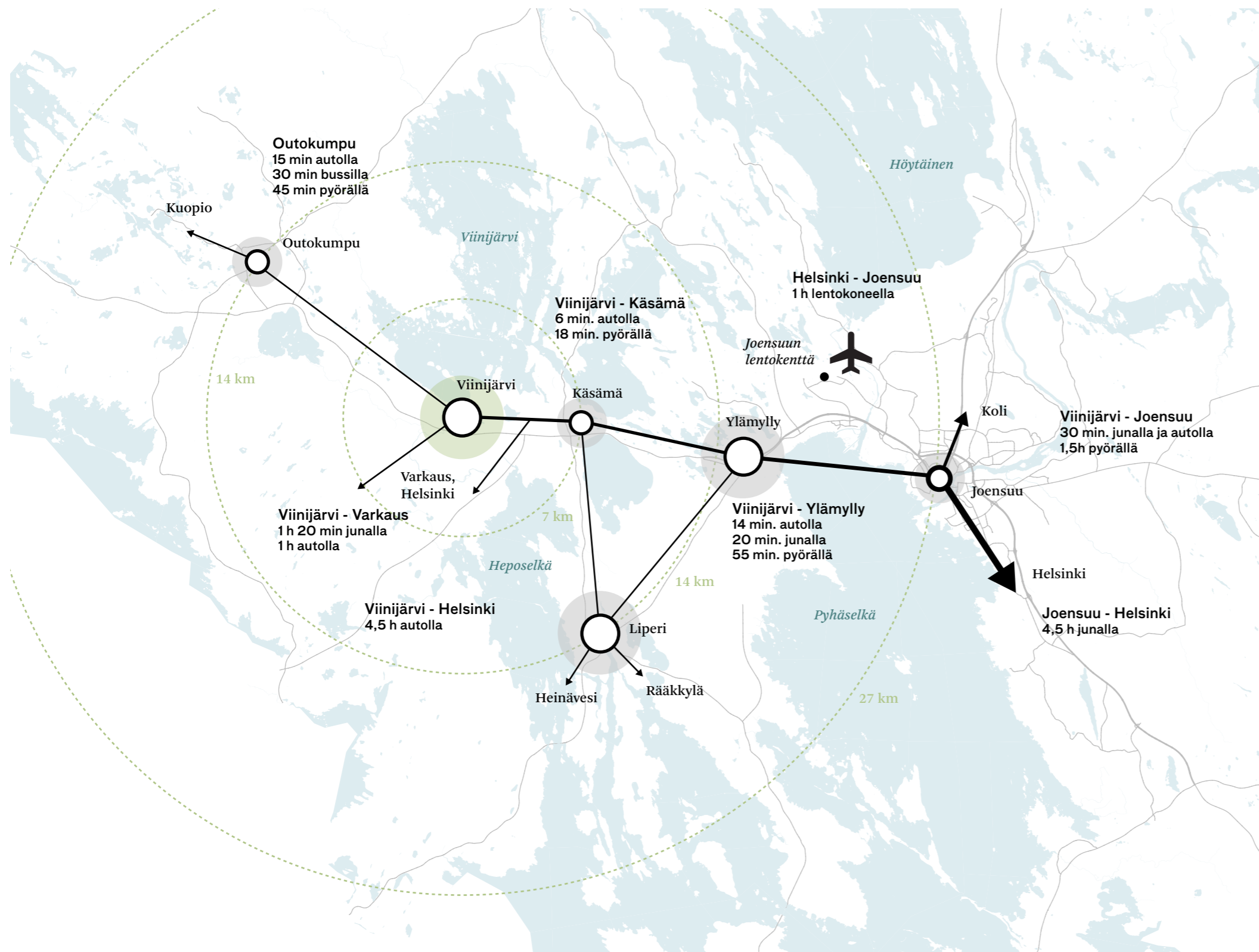
Maastokäynnillä tarkasteltiin tilaajan tunnistamat kyläkeskuksen tärkeimmät paikat. Huomiota kiinnitettiin erityisesti eri kohtien vetovoimaan ja kehittämisen mahdollisuuksiin.

Muutaman taustahaastattelun ohjaamana tehtiin asukkaille verkkopohjainen kysely, johon saatiin 244 vastausta. Kysely toi esiin pysyvien asukkaiden ja mökkiläisten näkemykset Viinijärven vahvuuksista, joista kirkkaimmin nousi esiin maisema. Asumisen edullisuus oli toisella sijalla. Toisaalta palvelujen puute koettiin huonona piirteenä. Lisäksi tunnistettiin nykyisiä kohtaamispaikkoja ja visioitiin, miltä Viinijärvi näyttää 2030. Kysely tuotti runsaasti kehittämissideoita.

Kyselyn yhteenveto on liitteessä C, ja kyselyn koko vastausaineisto Liperin kunnan (missä). Taustahaastattelujen yhteenveto on liitteessä B.

Valokuvat maastokäynniltä.

Viinijärven taajama Liperin kunnassa Pohjois-Karjalassa valtatie 9 ja Pieksämäen ja Joensuun välisen rautatien varrella. Liperi koostuu kolmesta taajamasta, jotka ovat Viinijärvi, Liperin kirkonkylä ja Ylämylly. Viinijärveltä on matkaa Joensuuhun 30 kilometriä, Outokumpuun 15 kilometriä ja Kuopioon 100 kilometriä.

Viinijärvi oli aiemmin nimeltään Taipaleen kylä. Viinijärven asema perustettiin Joensuusta Outokumpuun rakennetun radan varrelle Taipaleen kohdalle, mutta asema sai nimensä viereisen järven mukaan.

Vahvuudet yhteyksien kannalta:

- Olemassa olevat yhteydet (bussi, juna ja auto)
- Lentokentän läheisyys

Potentiaalit yhteyksien kannalta:

- Outokumpuun ei kulje tällä hetkellä henkilöjunaliikennettä. Outokummussa on kuitenkin työpaikkoja, ja junayhteyttä Kuopioon kaivataan.
- Varkauden tien korostaminen tarpeen.
- Keskusta-alueen kehittämistä tukisi Viinijärven vanhan tien rinnalla tehtävä kevyenliikenteen väylähanke. Sen yhteys Kontkalan tien risteykseen ja siitä 1 km Varkauden risteykseen tarjoaisi kevyenliikenteen väylän Joensuun eteläpäästä Viinijärvelle. Kunnalla on myös pyöräilykuntastatus.

Asuminen ja yhteisöllisyys

Uimaranta

Veneilymahdollisuudet

Yhteisö - tapahtumat ja pop-up toiminta

Harrastustoiminta

Vahvuudet

- Edullisuus, saavutettavat mukavuudet
- Maisema, oma talo edullisesti, saavutettavat palvelut
- Harrastusmahdollisuudet
- Naisten pesäpallojoukkue ja kenttä
- "Viinijärvi ilmiö" (pesäpallo)
- Jalkapallokenttä (Valistustalolla, entinen esteratakenttä)
- Yhteisö
- Talkootyöt
- Luonto ja virkistysmahdollisuudet
- Aktiivinen ja avoin yhteisö
- Erilaisia yhdistyksiä
- Karaokea
- Tapahtumia, Kulttuuriviikot
- Valistustalo (aktiivinen yksityinen toimija)
- Linja-autoaseman "Vinkkari", kokoontumistila (joka päivä kokoontumisia)
- Uimahalli (Käsämä)

Potentiaalit

- Asumisen mukavuudet
- Etätyöskentely
- Omien verkostojen kautta tulijoiden houkuttelu, ystävällisyys ja huolenpito

Haasteet

- Asuntolainan saaminen vaikeaa. Uudisrakentamisen haaste ja riski on asunnon vakuusarvo ja uuden asunnon arvo rakentamisen jälkeen.
- Tiiviyden käänköpuolet?

Riskit

- Asukkaiden vähentyminen
- Yksinäisyys
- Nuorten syrjäytyminen
- Asunnot riski-investointeja, uusien talojen lainoittaminen
- Ihmisiä ja asukkaita riittää jatkossakin?
- Miten suhtaudutaan muualta tulijoihin
- Lapsiperheiden määrän vähentyminen - nuorten urheilijoiden menettäminen

Virkistys

Luonto ja maaseutu

Taipaleenjoki ja Viinijärvi

Kahvilat

Ympärivuotisuus - avantouinti ja ladut

Vahvuudet

- Luonto
- Historia / muinaismuistot ja vanhat rakennukset
- Virkistyspolut
- Vaihtelevat maisemat
- Veneilymahdollisuus
- Tapahtumat, esim. Kulttuuriviikko
- Pop-up toimintaa, esim. kahviloita
- Avantouintia, uinti
- Kaunis, saavutettava uimaranta ja sen toiminnot, veneitä varten laituri
- Järvi, brändiyhteys Järvi-Suomeen

Potentiaalit

- Olemassaolevilla palveluilla voidaan houkutella asukkaita
- Enemmän tapahtumia ja virkistysmahdollisuuksia Taipaleenjoen ympärillä
- Viinijärven kokeminen yhdessä Taipaleenjoen kanssa
- Yhteyksien avaaminen muualtakin kuin uimarannalta ja uudelta venevalkamalta?

Haasteet

- Kulttuuripalvelut Joensuussa
- Ei veneilyä Viinijärven ja Heposelän välillä (Siikakoski)
- Toimintojen väliset etäisyydet (saavutettavuus vain veneellä, matkailijoiden huomioiminen?)
- Rantojen hoitaminen
- Näkymiä vähän Viinijärvelle, ainoastaan uimarannalta

Riskit

- Rantojen ylläpidon poisjääminen, umpeen kasvaminen
- Tapahtumat Taipaleenjoella voivat aiheuttaa joen rantojen eroosiota.
- Virkistyspalvelujen säilyminen

Matkailu

Ortodoksinen kirkko

Siikakosken mylly

Muinaismuistot

Komperon kotiseutumuseo ja savusauna

Vahvuudet

- Taipaleen ortodoksinen kirkko
- Luonto
- Siikakosken mylly
- Norjan talo, Viljo Revell (Käsämä)

Potentiaalit

- Maailmatkailun mahdollisuudet
- Majoitukselle löytyy Viinijärveltä hyviä paikkoja
- Pyörämatkailijoiden eheä reitti Joensuusta Viinijärvelle

Haasteet

- Markkinointi, tiedon saanti esimerkiksi kauniista kohteista ja reiteistä
- Majoituksen puuttuminen Viinijärveltä

Riskit

- Yhteyksien puuttuminen Etelä-Suomesta
- Lentoliikenteen haasteet ja pysyvyys
- Isojen kohteiden perustaminen - voi säästää paljon, mutta voi myös menettää paljon ("kaikki munat samassa korissa") vs. pienten yksittäisten kohteiden verkosto

Elinkeinot ja palvelut

Yhteisöllinen kyläkahvila

Monitori, sekatavarakauppa

Keskustan uusi tulokas on 2000-luvulla rakennettu S-market

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat vanhat liikerakennukset

Vahvuudet

- Biotaloutta ja pienteollisuutta
- Sulokivi, Viinijärven kiveä (näkyminen)
- Mäntyläntien teollisuusalue
- Pienyrittäjäyys
- Hyvät liikenneyhteydet, joka tukee elinkeinoja ja palveluja
- Lipertek (yritysneuvontaa, yrityskehittäminen ja investointihankkeissa avustaminen)
- Lipertekin ja maankäyttöpuolen yhteistyö
- Tiivis maakunnan toimijoiden verkosto
- Leipomo-Kahvila Pulla Pulju
- Viinijärven Monitori (kioski ja sekatavarakauppa)
- Pop-up kahvilat (esim. Siikakosken kesäkahvila)
- Mantsinen Group (merkittävä osuus Liperissä)

Potentiaalit

- Ruuantuotanto, lähiruoka
- Uusi koulu ja sen ympärivuorokautinen käyttö. Koulun tiloja voi käyttää esimerkiksi koulupäivän jälkeen harrastustoimintaan.

Haasteet

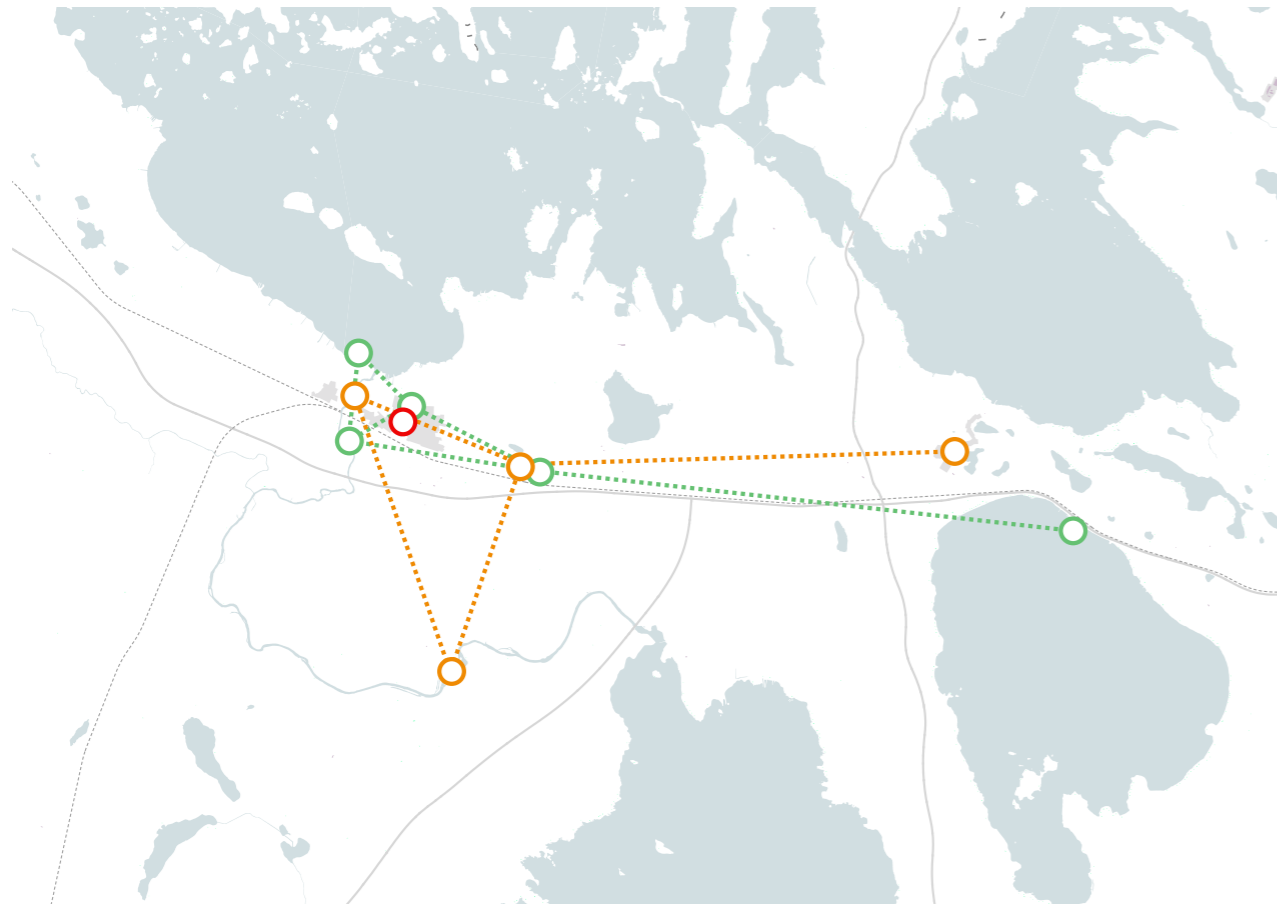
- Tuulivoima mahdoton
- Uusien yritysten ja palvelujen houkuttelu, perustettavat pienyritykset
- Vetytalous - kallista / ei tuloja tuulivoimasta
- Raitin varrella vähän palveluita

Riskit

- Riippuvaisuus isoista yrityksistä. Työpaikkojen menettäminen yksittäisten isojen yritysten kaaduttua.
- Olemassa olevien palveluiden näivettyminen isojen palveluiden tieltä.

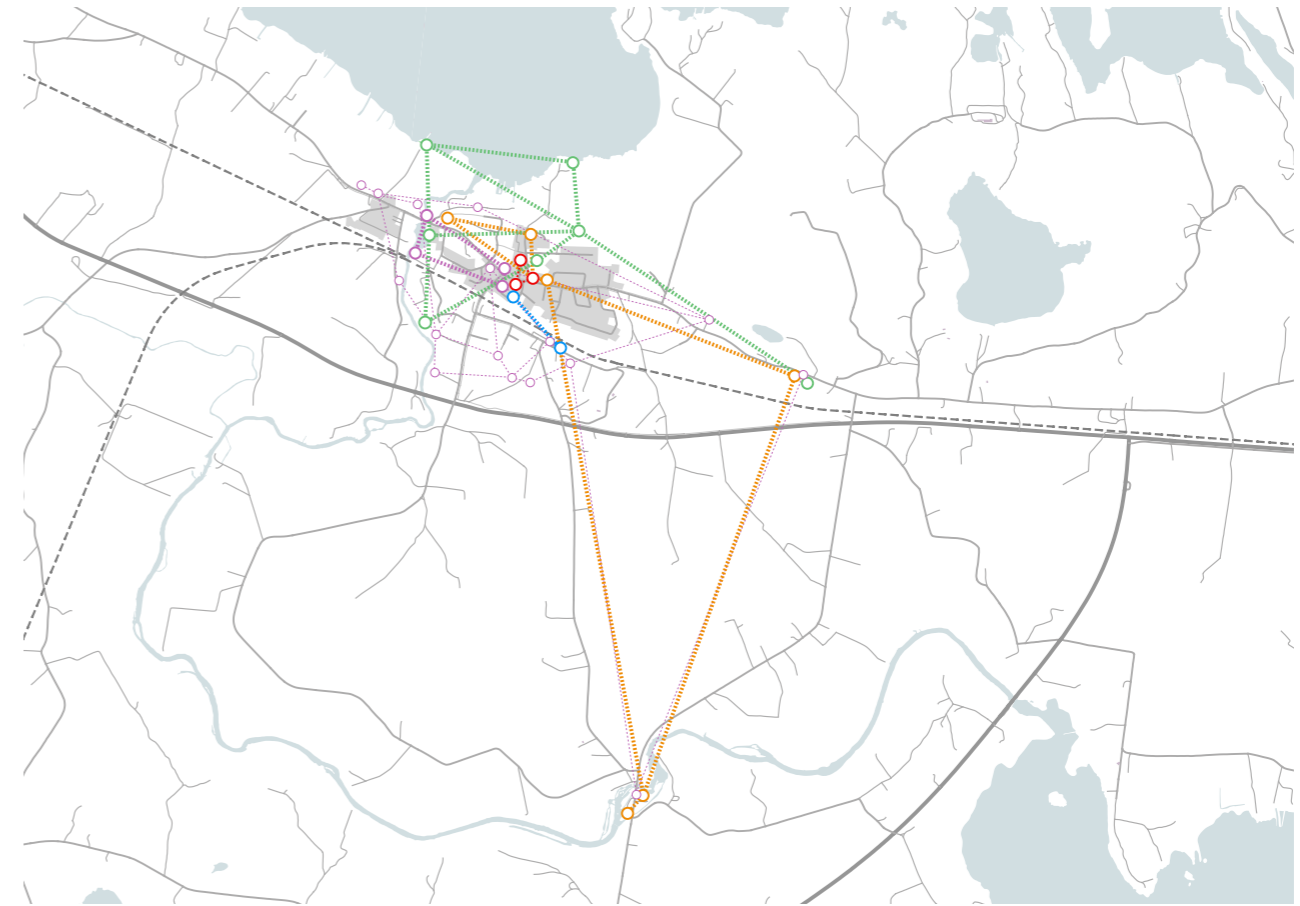
Keskeisimpien toimintojen sijainnit kartalla

- historia
- urheilu ja virkistys
- palvelut
- matkailu / kulttuuri

Pohjakartta (c) Maanmittauslaitos 2023

Houkuttelevat toiminnot Viinijärven ja Käsämän seudulla keskittyvät hyvin Viinijärven kylän alueelle, joten suuri osa näistä toiminnoista on hyvin saavutettavissa. Osa potentiaalisista kiinnostavista toiminnoista sijoittuu kauemmas kylän keskustasta. Jos nämä ovat mukana Viinijärven vetovoimaisuuden parantamisessa, niiden saavutettavuus on varmistettava.

Pohjakartta (c) Maanmittauslaitos 2023

Viinijärven kylän keskusta-alueen toiminnot sijaitsevat lyhyen etäisyyden päässä toisistaan. Vaikka toiminnot ovat näinkin lähellä toisiaan, niiden välillä käytetään autoa. Kylätilojen ja reittien parantaminen voi houkuttaa ihmisiä kävelemään ja pyöräilemään enemmän toimintojen välillä.

Visio ja kehittämisperiaatteet

Muutoksen tunnistaminen ja kuvaaminen

Maailma muuttuu pitkälti megatrendien muokkaamana. Ilmastonmuutos, länsimaisten yhteiskuntien ikääntyminen, maailmanlaajuinen kaupungistuminen ja luonnon monimuotoisuuden mureneminen haastavat yhteiskuntia muuttamaan toimintatapojaan. Pohjois-Karjalan murheina ovat erityisesti kaupungistuminen, elinkeinojen muros ja viimeaikaiset kansainväliset konfliktit. Viinijärvi puolestaan taistelee muun muassa väestön ikääntymistä vastaan, jotta kunta säilyy elinvoimaisena.

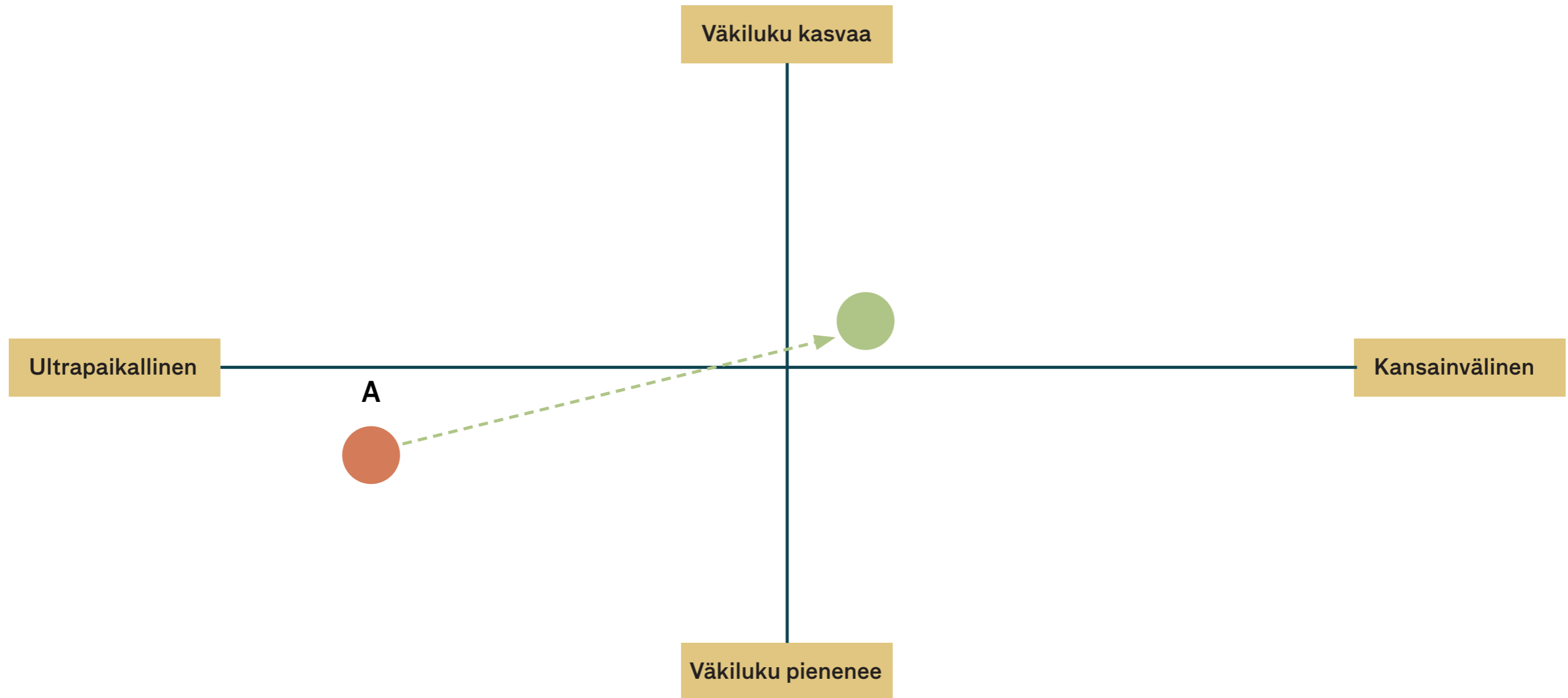
Näiden vahvojen kehityssuuntien lisäksi maailmassa tapahtuu paljon yllättävää, kuten 2020-luku on osoittanut. Tällaisia ovat esimerkiksi pandemiat ja sotilaalliset konfliktit. Näihin villoihin kortteihin voi varautua riskianalyyysien kautta, mutta koska niiden toteutuminen on hyvinkin arvaamatonta, aluesuunnittelun lähtökohdiksi niistä ei ole. Aluesuunnittelun ja -kehityksen pohjaksi on hyvä tunnistaa sellaiset kysymykset, joilla on vahva vaikutus alueeseen mutta joiden lopputulemaa emme tiedä. Niistä saatavilla nelikentillä voi tutkia vaihtoehtoisia tulevaisuuksia, joihin pitää varautua ja joista voi valita kehittämisen suunnan.

Viinijärven tapauksessa tunnistetaan kaksi tällaista kriittistä ulottuvuutta, joiden ratkeaminen suuntaan tai toiseen vaikuttaisi merkittävästi Viinijärven tulevaisuuteen. Nämä ulottuvuudet ovat paikallisuus versus kansainvälisyys ja väkiluvun kasvu versus pieneneminen. Nämä ulottuvuudet ovat osin riippuvaisia kunnan omista toimista, ja niillä haettiin suuntaa yhteiselle visiolle tulevaisuuden Viinijärvestä.

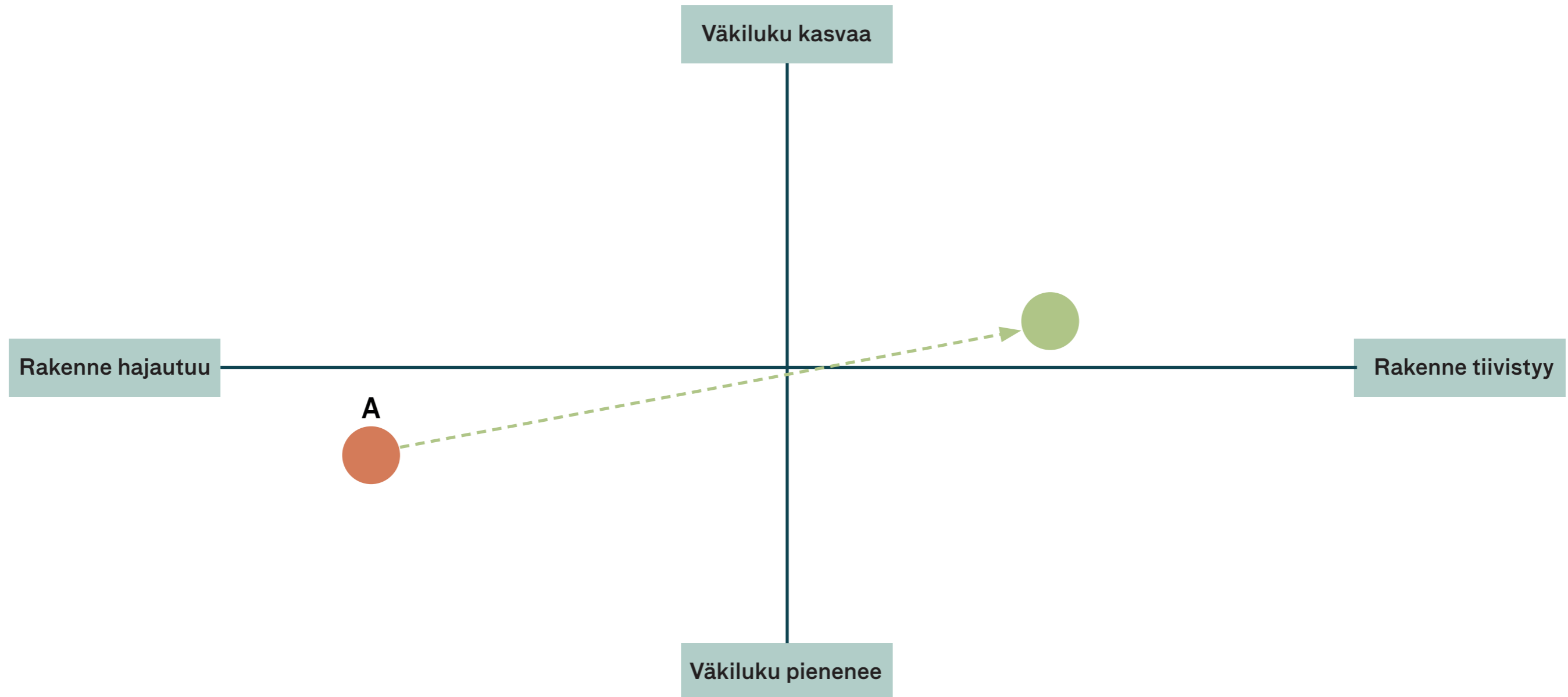
Osallistavassa työpajassa syyskuussa 2023 keskusteltiin kahden nelikentän avulla Viinijärven kehittymisestä. Seuraavien sivujen nelikenttiin on merkitty lähtötilanne ja toivottu suunta.

Nelikenttä 1. Kyläkeskus kansainvälistyy

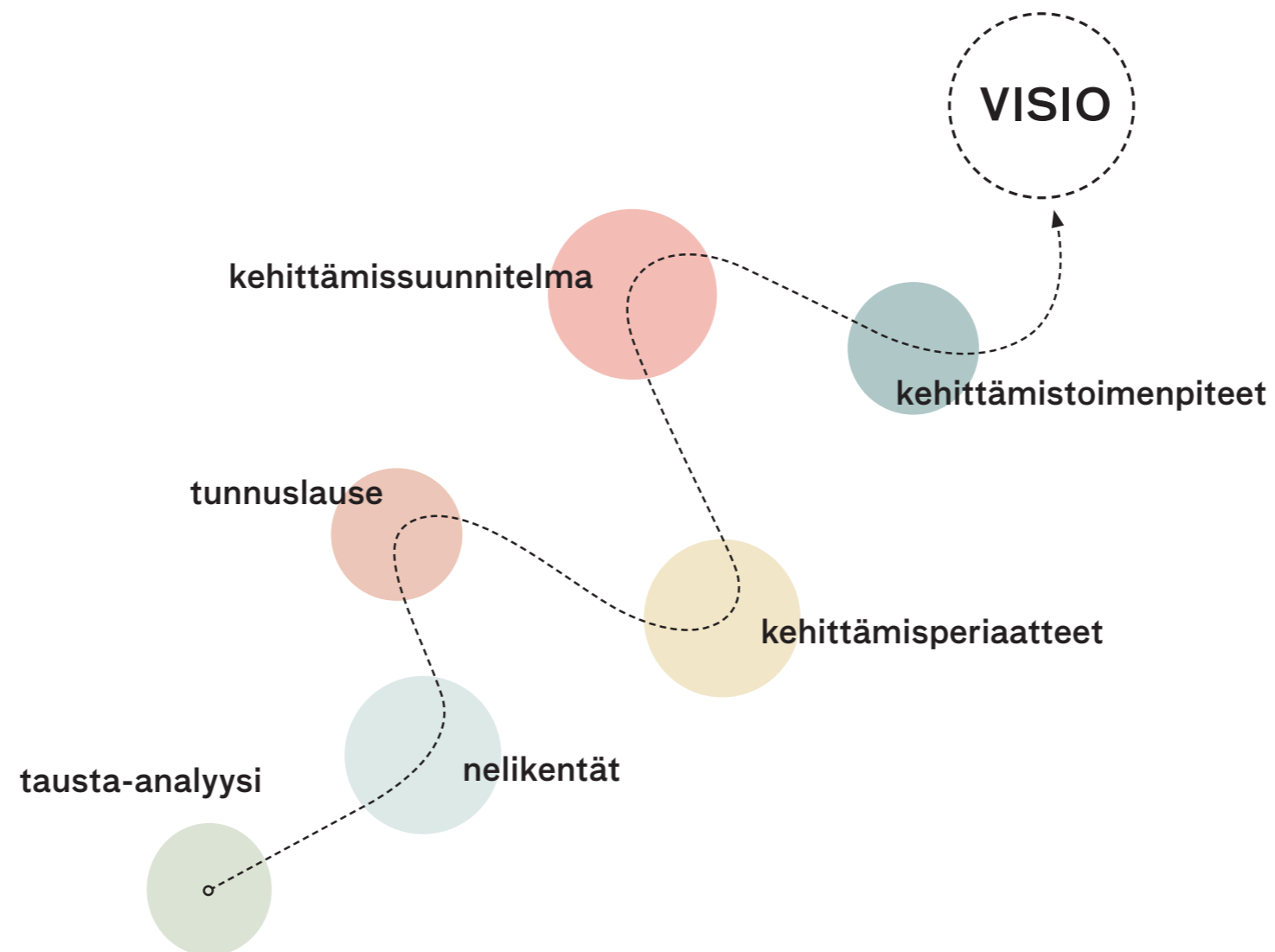

Ultrapaiikallisesta nykytilasta siirrytään kohti kansainvälisyyttä, koska matkailijat ja osavuosiasujat ovat kylälle tärkeitä. Väkiluvun suhteen oltiin realistisia: jo väkiluvun pitäminen ennallaan vaatii ponnistuksia. Kasvua kuitenkin haettiin, eli nykyisestä 2300 asukkaan määrästä pyritään noin 2500 asukkaaseen Viinijärven alueella.

Nelikenttä 2. Rakenne tiivistyy

Toinen nelikenttä käsittelee nimenomaan maankäytön kysymyksiä. Siinä toinen ulottuvuus on väkiluvun kasvu versus pieneneminen, ja toinen maankäytön ja asutuksen rakenteen tiivistyminen versus hajautuminen. Tätä teemaa lähestyttiin kehien käsitteellä, joka esitellään seuraavassa luvussa kehittämisperiaatteiden kohdalla. Työpajassa todettiin, että rakennetta pitää tiivistää, eli Viinijärvi siirtyy tässä nelikentässä oikealle. Väkiluvun oletettu ja toivottu lievä kasvu nostaa pistettä hieman x-akselin yläpuolelle.

Edellä esitetyt nelikentät kuvaavat Viinijärven kehitystä kansainvälisemmäksi, vetovoimaisemmaksi ja tiiviimmäksi. Nämä tavoitteet kirjattiin visiolauseeseen, jolla kuvataan vuoden 2030 tilannetta. Samalla saatiin myös tunnuslause, jolla voi suunnata sekä suunnittelua että markkinointia. *“Meillä olet ihminen.”* Edelläesitetyt nelikentät ja visiolause yhdessä tausta-analyysin ja kyselyn tulosten kanssa muotoiltiin kehittämisperiaatteiksi: antiurbaani, kehät, pitkän tähtäimen vetovoima.

*2030 Viinijärvi on 2500 asukkaan
toimielias kylien yhteisö, johon
muutetaan ja tullaan käymään idyllisen
maalaismaiseman takia.*

Kehittämisperiaatteet

Anti-urbaani

Anti-urbaani tarkoittaa kaupunkimaisten ilmiöiden ja tyylien välttelyä. Idea on asua kylämäisesti kauniissa maisemassa, mikä on keskeinen Viinijärven valtti. Kylään ei rakenneta kerrostaloja vaan yksittäistaloja tai korkeintaan kaksikerroksisia rivitaloja. Teollisuushallit pidetään pois perinnemaisemasta - ne sijoitetaan ja maisemoidaan niin, etteivät he riko kyläestetiikkaa. Anti-urbaani on kuitenkin tyylikästä, trendikästä ja uudenaikaista.

Anti-urbaani asenne vaikuttaa elinkeinojen kehittämiseen siinä mielessä, että niille joudutaan asettamaan ehtoja sijainnin ja liike- tai tuotantotilojen ulkoasun suhteen. Tätä ei pidä tulkita haitaksi, vaan kyse on Viinijärven pitkän tähtäimen vetovoiman suojelemisesta ja kehittämisestä. Suojeleminen ei ole taantumuksellista vaan kestävän vetovoiman keino.

Kehittämisperiaatteet

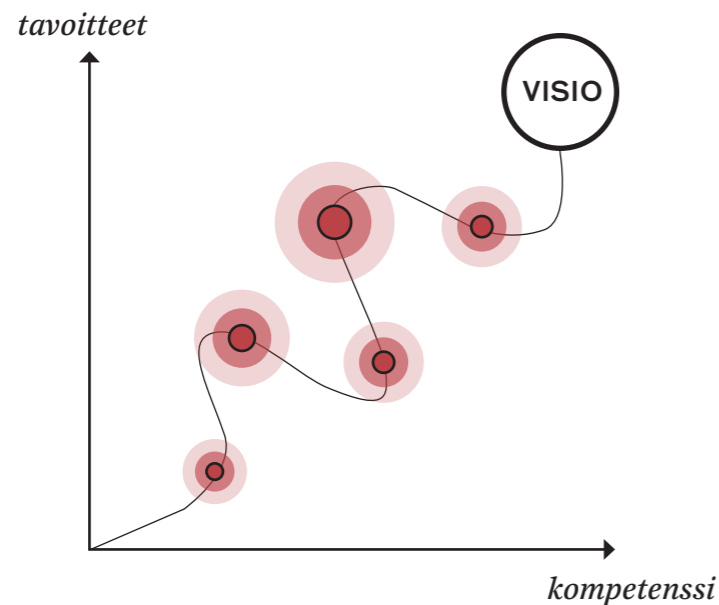
Kehät

Kehiä on kolme. Kehittäminen keskittyy kirkonkylään eli sisimpään kehään, joka on tiivein. Keskeiset palvelut ja myös osa majoituspalveluista sijoittuu sinne. Tämä tukee joukkoliikenteen sekä vähittäiskaupan, ravintoloiden ja kahviloiden kannattavuutta ja lisää kohtaamisia ja tunnelmaa. Toimielias kyläkeskus antaa koko seudulle energiaa ja lisää vetovoimaa.

Seuraavien kehien saavutettavuus tärkeää: Käsämä on oma kehittämiskohteensa ja omanlaisensa alue - se ei ole tulijan kokemuksissa Viinijärveä. Kompero sen sijaan on, koska joki yhdistää Siikakosken kirkonkylään. Veljesharju kehittyy omana erityisenä alueenaan, mutta se saattaa ruokkia Viinijärven elinvoimaa. Mitä kiinnostavampi kirkonkylä, sen enemmän matkailijoita nauttimassa tunnelmasta.

Virkistysreitit kiertävät kokonaisuutta ja korostavat rakennetta. Viinijärveä lähestyttäessä portit auttavat hahmottamaan rakennetta ja kutsuvat tutustumaan kirkonkylään. Valtatietä matkaavan huomio kiinnitetään risteysalueella ja siinä olevilla palveluilla. Myös muista suunnista saapuvat havaitsevat saapuvansa kirkonkylään. Porttien tyyli noudattelee anti-urbaania periaatetta, ja niiden avulla on mahdollisuus erottua muista maaseututaajamista. Instagrammattavuus on myös huomioitava.

Kehittämisperiaatteet

Pitkän tähtäimen vetovoima

Pitkän tähtäimen vetovoima tarkoittaa tulevaisuuden ennakkoinnilla tunnistettuja valttikortteja. Sellaiset megatrendit, kuten ilmastonmuutos ja luontokato, haastavat nykyisiä tapoja toimia. Lisäksi melko arvaamattomaksi osoittautunut kansainvälinen tilanne erilaisine kriiseineen haastaa varautumaan myös ruokaketjun katkeamiseen, äärisäihin ja eriasteisiin sotatiloihin Euroopassa. 2030-luvulta taakse päin katsottaessa viisaina toimijoina näyttäytyvät ne kunnat, jotka ovat panostaneet tietynasteiseen omavaraisuuteen esimerkiksi energian tuotannossa.

Kaupungistuminen on vahva megatrendi. On kuitenkin mahdollista hyödyntää ns. akanvirtoja eli toimia suurta virtaa vastaan. Kaupungistumisen rinnalle mahtuu hyvin maaseutumaisen (tiivin) asumisen trendi. Se pitää kuitenkin toteuttaa pitkän tähtäimen mukaan eli kestävästi. Se, mitä ihmiset suosivat nyt, ei välttämättä toimi enää 2030- tai 2040-luvulla. Uutta luksusta on puhtaus ja hiljaisuus.

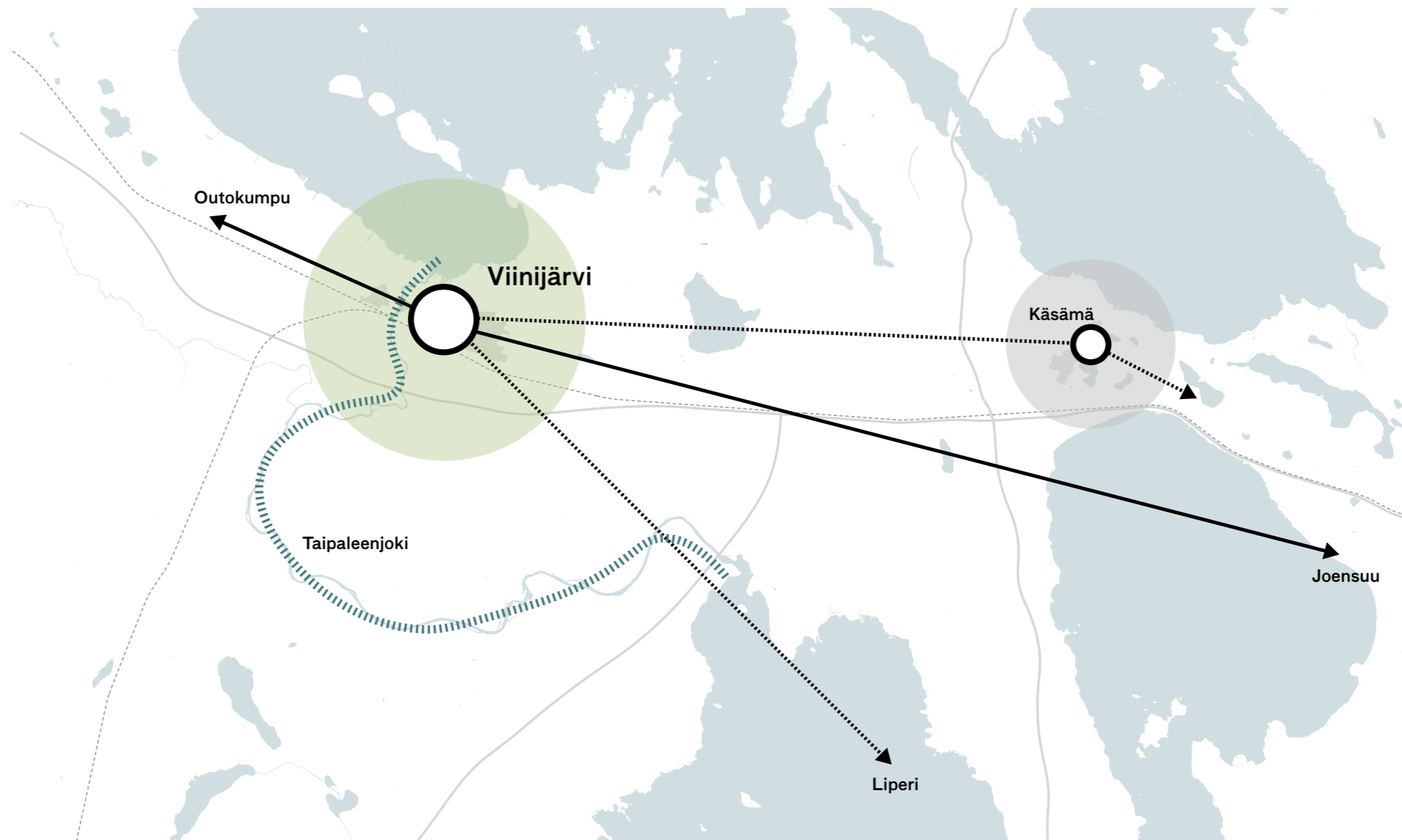
Vetovoimansa säilyttävät alueet, jotka eivät tuhoa omaleimaista identiteettiään. Esimerkiksi Saksan maaseudulla varjellaan maisema-arvoja, eivätkä Toskanan idylliset pikkukylät lisää rakenteeseensa kulloisenkin muodin mukaisia liikerakennuksia. Tässä ideana on nimenomaan oman tyylin säilyttäminen ja uudistaminen, ei ulkomaisten menestykseutujen tyylin lainaaminen. Kansainvälistyminen ei siis tarkoita muiden kopiointia vaan yhteyksiä, vierailijoita ja mahdollisesti myös sijoittajia.

Näiden kolmen kehittämisperiaatteen lisäksi pyritään lisäämään kohtaamisia ja kiinnostavuutta, jotka molemmat lisäävät myös yritysten liiketoimintamahdollisuuksia. Viinijärveläiset kohtaavat tällä hetkellä kaupassa, kirjastossa ja urheilukentällä, ja näitä olemassaolevia käytäntöjä pitää vahvistaa. Lisäksi tarjotaan muita tiloja: vetovoimainen, toimelias Viinijärvi tarvitsee kahviloita, ravintoloita ja majoitusta sekä erilaisia harrastus- ja elämispalveluita. Siellä missä on ihmisiä, on myös palveluja.

Kaiken kaikkiaan kyläkeskustan on siis oltava toimiva, kaunis ja ulkopuolisiakin kiinnostava kokonaisuus, josta löytyy visuaalista iloa ja tyylikkyyttä. Omanlaisekseen tyylikkäästi rakennettu kyläkeskus on kestävä investointi, koska matkailijat arvostavat estetiikkaa toimivuuden lisäksi.

Kehittämissuunnitelma

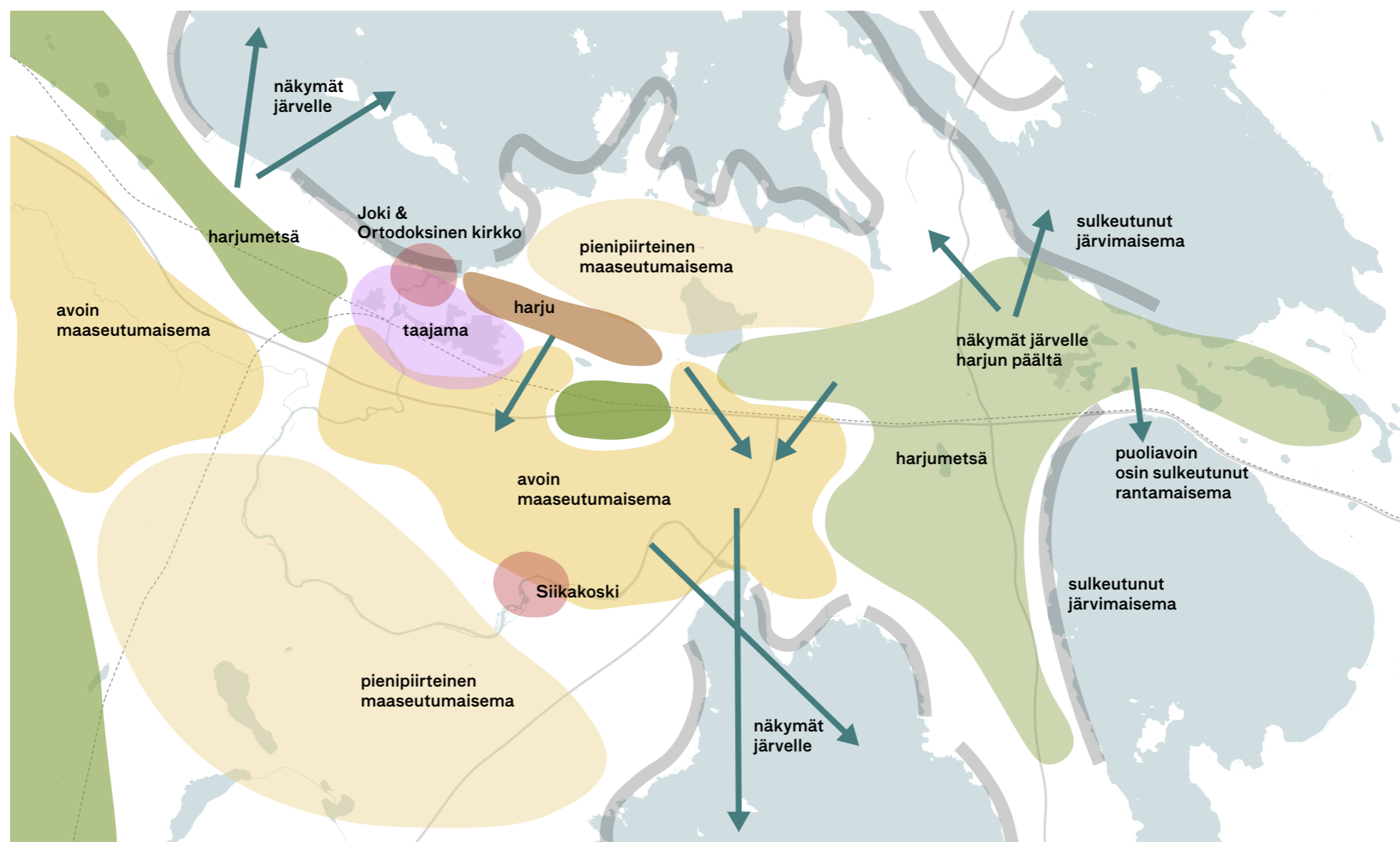
Kehittämissuunnitelman rajaus

Pohjakartta (c) Maanmittauslaitos 2023

Kehittämissuunnitelman rajaus ulottuu Viinijärven keskustasta Käsämään ja Siikakosken myllylle asti, mutta suunnitelma tarkentuu Viinijärven sydämeen sekä sinne saapumiseen. Tarkoituksena on yhtäältä selkeyttää kyläkeskusta ja toisaalta osoittaa sen kiinnostavuus valtatie 9:lle asti. Tiivistyvä kyläkeskus palvelee asukkaita ja vierailijoita paremmin.

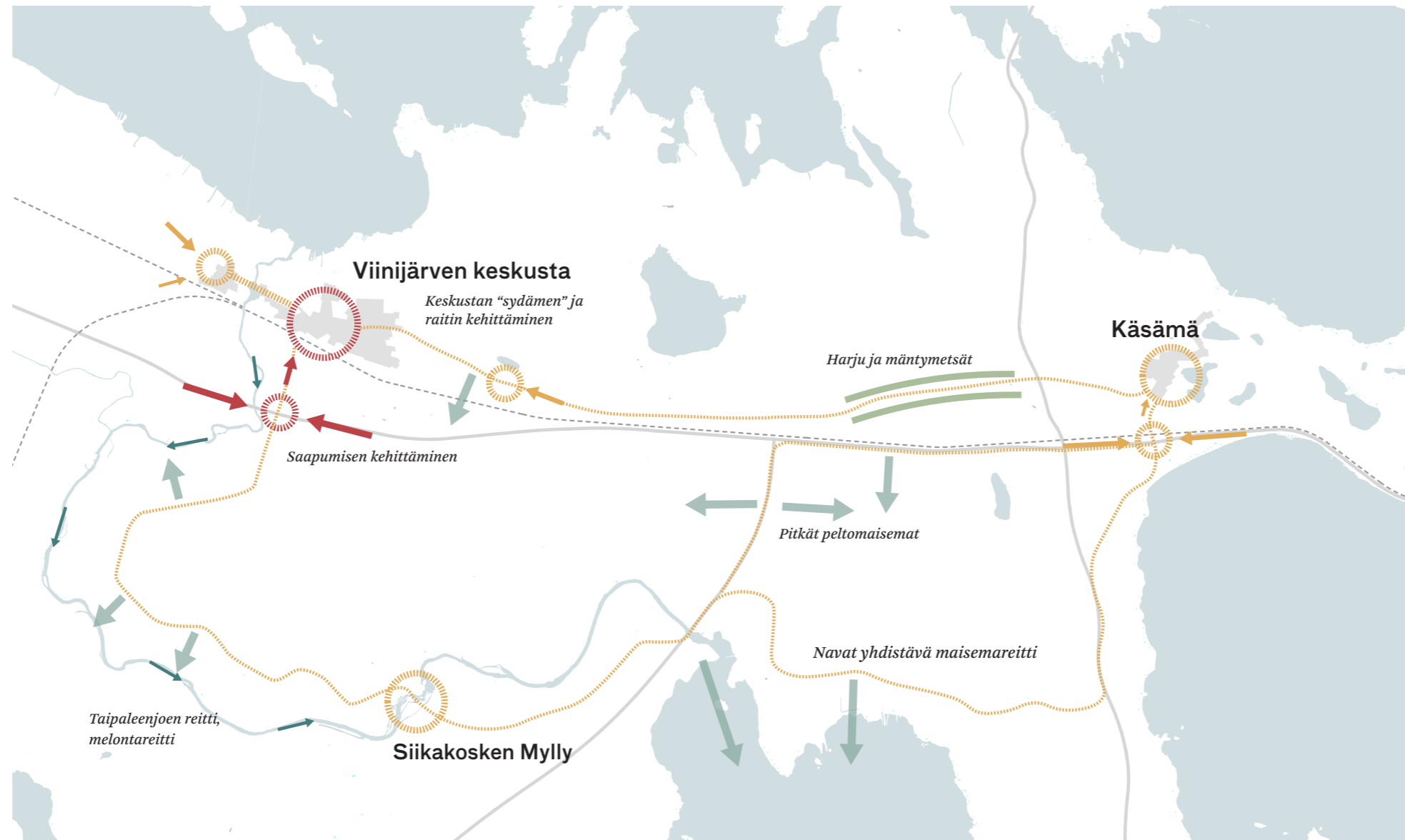
Maisemalliset elementit kehittämissuunnitelman lähtökohtina

Pohjakartta (c) Maanmittauslaitos 2023

Viinijärven maisemasta tunnistettiin arvokkaita kohtia. Taipaleenjoki leimaa seutua ja rytmittää avoimen peltomaiseman, joka sekä on näyttävä ja muuhun maakuntaan verrattuna omintakeinen. Siikakoski kruunaa joen tarjoaman kokemuksen, ja siinä on matkailun kannalta potentiaalia. Harjulta avautuvat maisemat täydentävät useita järvinäkymiä, ja harjun jyrkkyys on myös kiinnostava ominaisuus.

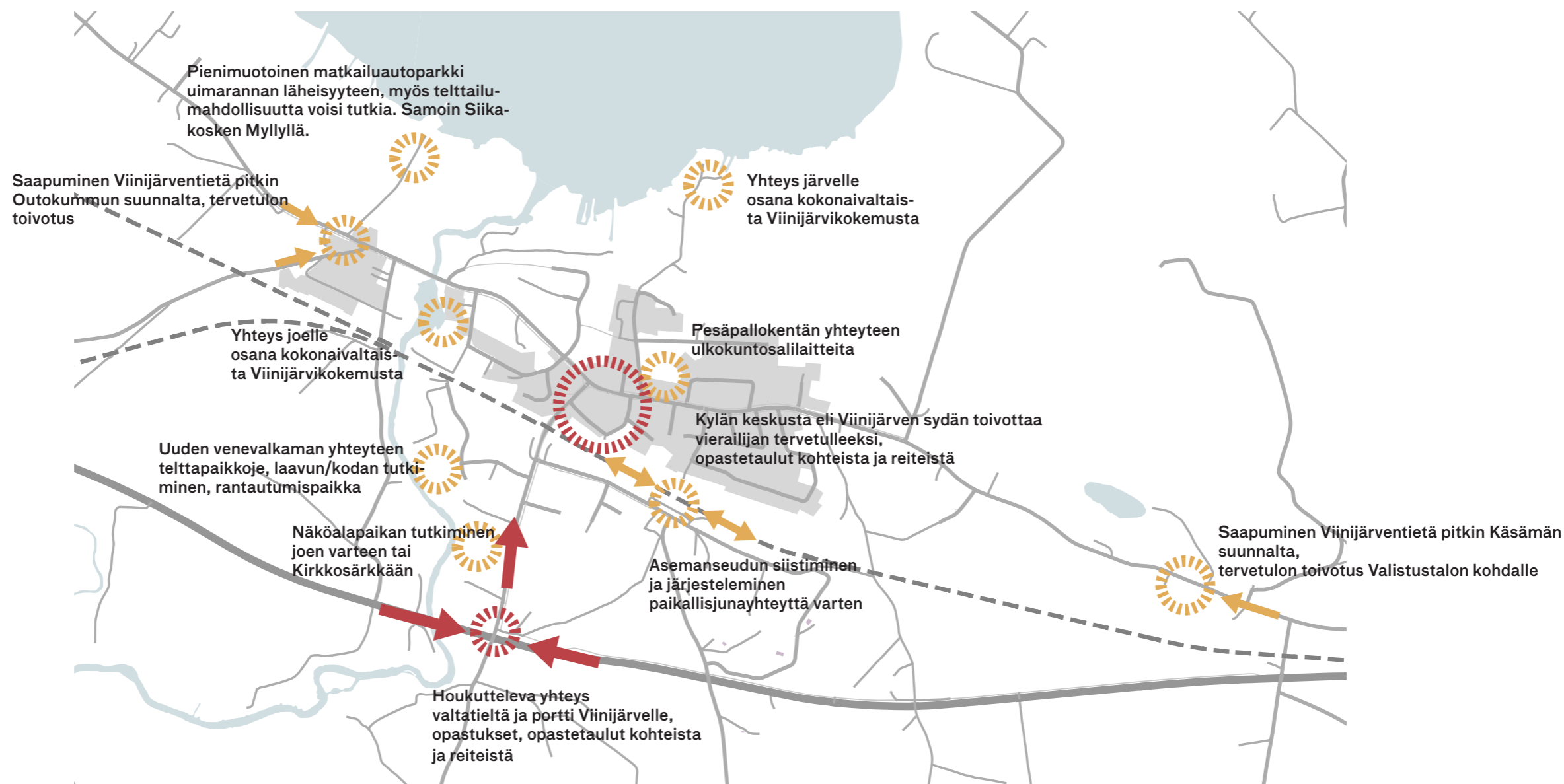
Maisemareitti ottaa alueen haltuun

Pohjakartta (c) Maanmittauslaitos 2023

Käsämä ja Siikakosken mylly linkittyvät Viinijärven kyläkeskukseen maisemareitin avulla, joka tuo arvokkaan kulttuurimaiseman paremmin esille. Lisäksi Taipaleenjokea korostetaan keskustan ja Siikakosken myllyn välillä. Mutkittelevan joen romantiikka yhdistyy komeaan peltomaisemaan ja järvenrantoihin, joiden rauhallisuus ja kauneus vetoavat asukkaisiin ja matkailijoihin.

Maankäytön kehittämisen toimenpiteet kartalla

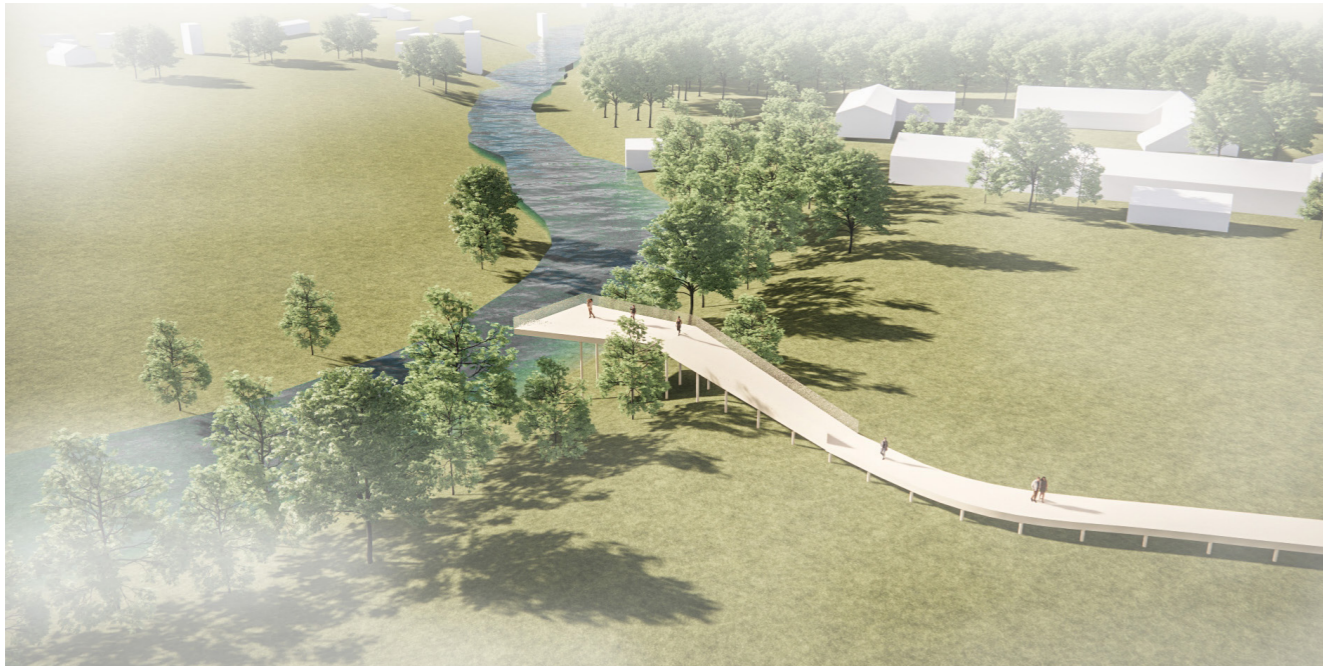

Pohjakartta (c) Maanmittauslaitos 2023

Viinijärven keskustaan voi tulla kolmesta eri suunnasta, mutta oleellisin kylän identiteetin vahvistamisen kannalta on valtatie 9:n suunta. Liittymä ei tällä hetkellä houkuttele kääntymään valtatieltä, eikä Viinijärven olemassaolo ilmene ohikulkijoille. Kylän keskusta ei tällä hetkellä toivota vierailijaa tervetulleeksi. Muita mahdollisia kehittämisen kohteita on merkitty kartalle keltaiselle.

*Viinijärven kylän portti
Tielle näkyvät palvelut houkuttelevat pysähtymään.*

Viinijärven maiseman näköalapaikka ja instagram-kehys

Valtatie 9:n kulkijat houkutellessaan pysähtymään Viinijärvelle upeilla maisemilla ja sosiaalisen median näkyvyydellä. Valtatien risteysalueen läheisyyteen peltomaisemaan ehdotetaan reittiä, jossa pääsee katsomaan Taipaleenjokea hieman ylempää sekä ottamaan Instagram-kehyksen avulla selfieitä Viinijärven maisemassa. Näköalatorniin johdattelevat pitkospuut, joiden varrella on kolme taideteosta, viimeinen niistä näköalatornin huipulla. Tornissa vierailua varten rakennetaan pysäköintipaikka. Jos ehdotettu reitti ei toimi hallintaoikeuksien takia, näköalapaikalle voi tutkia myös muita paikkoja esimerkiksi Kirkkosärkältä, josta avautuu myös hienot näkymät. Se myös sijaitsee silloin lähempänä Kylän sydäntä.

Pendelöintiä varten kimpakyytialusta

Kauempana työssäkäyville varten voidaan muodostaa kimpakyytialusta, jossa voi sopia jaetuista autokyydeistä esimerkiksi Joensuuhun tai Outokumpuun. Kimpakyydin noutopaikaksi voidaan sopia esimerkiksi tässä kehittämissuunnitelmassa ehdotettu palvelukeskuksen alue valtatievarrella, joka tarjoaa niin pyörä- kuin autopysäköinnille toimivat olosuhteet. Sijainti valtatievarrella mahdollistaa sujuvan kyytiinottamisen ja jättämisen.

Valtatie 9:n risteysalueen maisemointi ja valaistus

Valtatie 9:n ohikulkijoiden huomio herätetään Viinijärven omalla nimikkoistutuksella sekä valaistuksella. Istutukset toistuvat tieympäristössä sekä keskeisissä Viinijärven kohteissa. Talvella ja pimeällä risteys huomataan erikoisvalojen ja ikivihreiden kasvien ansiosta. Tienpintoihin ehdotettu asfalttimaalauksia, jotka viestivät alueelle saapumisesta.

Palvelukeskus, pop-up kahvila ja putiikkeja

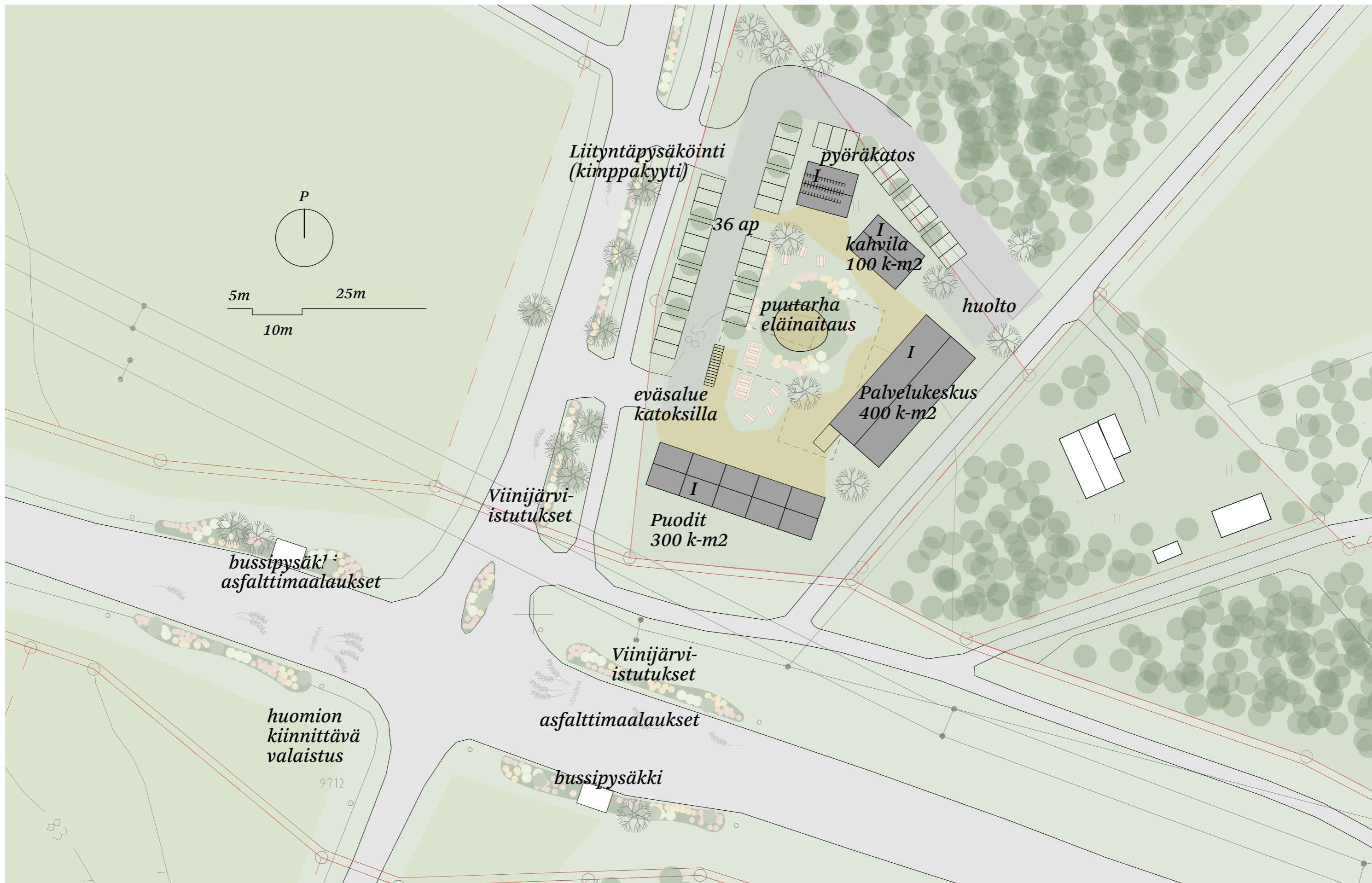
Luodaan miellyttävä pysähtymispaikka, josta johdatellaan pysähtyjä jatkamaan Viinijärven keskustaan. Palvelukeskus ja pop-up kahvila, jonka ympärillä miellyttävä pihaympäristö taukoa ja eväiden syöntiä varten. Vetovoimakohteena toimii myös näköalatorni joen varrella ja taidereitin varrella. Putiikeissa myydään paikallisia tuotteita ja herkkuja (vrt. Heinolan Heila). Varaus pienelle eläinlääkärille houkuttelemaan perheen pienempiä.

Havainnekuva 1:2000

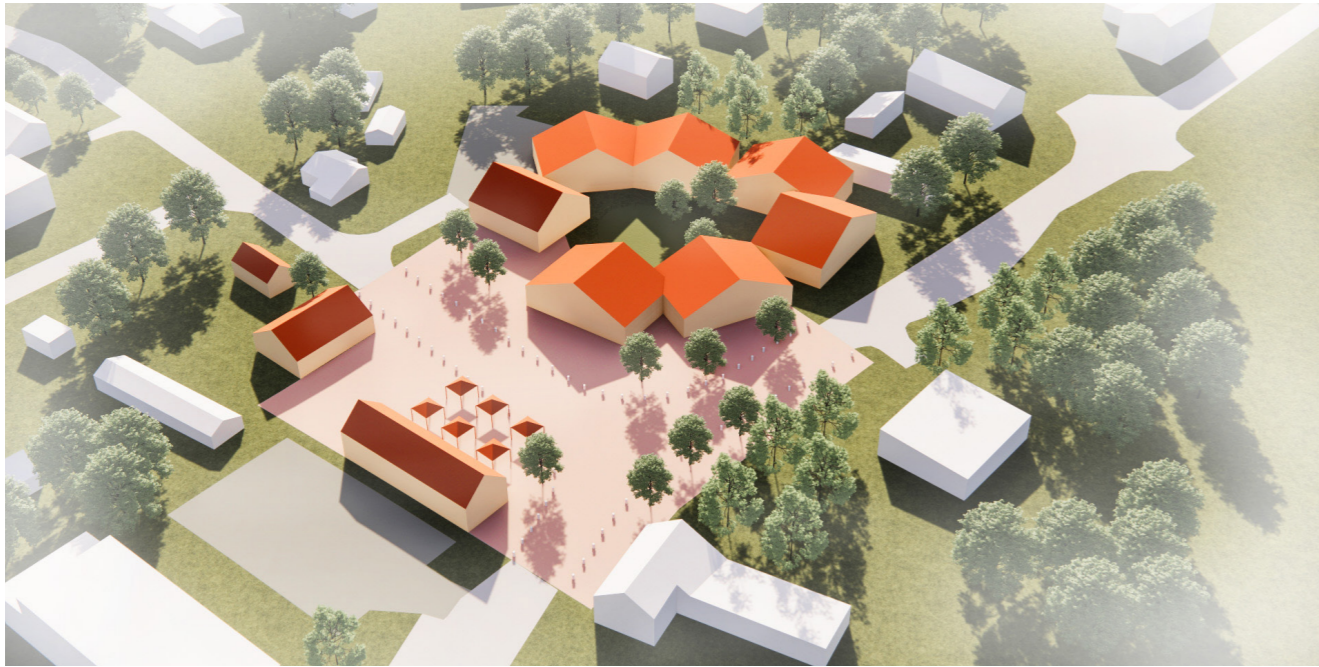
Alueleikkaus

Havainnekuva 1:700

*Viinijärven kylän uusi sydän
Kyläkeskuksessa ihmiset kohtaavat.*

Palveluasumista lähellä kylän vilkkainta kohtaamispaikkaa, kyläsydämen uutta toria.

Kyläkeskuksen sydämeen ehdotetaan uutta toria ja kyläpuutarhaa. Niiden yhteyteen kyläläisten käyttöön verstaas ja aputiloja. Vilkastuvan torin läheisyyteen ehdotetaan uutta palveluasumisen korttelia. Vaihtoehtoisesti voi tutkia olemassa olevan rakennuksen korjaamista ja laajentamista. Kuitenkin niin, että lopputulos ilmentäisi kylämäistä mittakaavaa. Risteysalue muuttuu "shared space" -alueeksi. Näin ympäristö muuttuu turvallisemmaksi ja viihtyisämmäksi kävelijöille. Autotien erottaa muusta tilasta vain 2 cm:n tasoero ja pollarit. Koko kylätila on näin ollen myös esteetön. Olemassa olevat historialliset rakennukset ovat saaneet arvoisansa ympäristön ja houkuttelevat nyt uusia toimijoita.

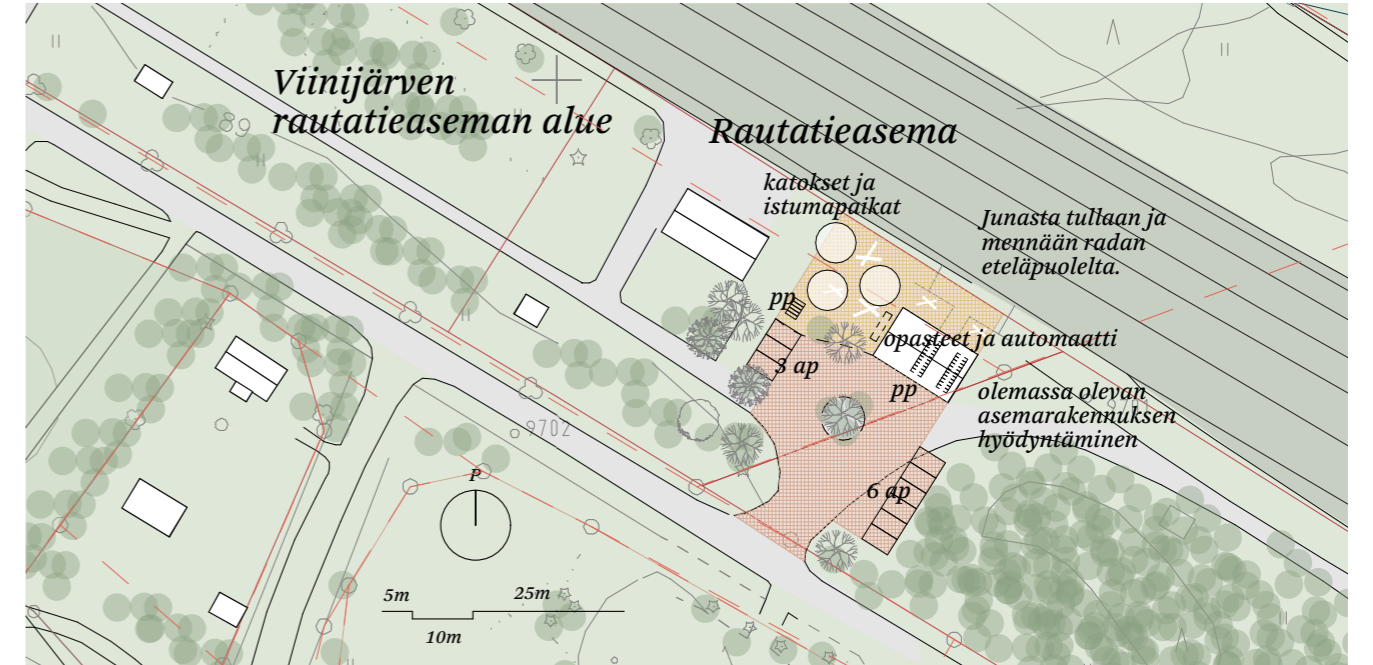
Aittamajoituskohde ja matkailupalvelut

Keskustan läheisyyteen ehdotetaan majoituskohdetta. Torille ehdotetaan hyvät opasteet kirkkoille, Kirkkosärkälle, Taipaleenjoelle, Siikakoskelle sekä uusille virkistysreiteille. Majoituksesta tai torilta voisi vuokrata polkupyörät tai kanootit. Majoituksen massoitelu on saanut inspiraatiota viereisen tontin Lummelan pihapiirin pienistä puisista talous- ja aittarakennuksista, jolloin tunnelmallinen aittamiljöön jatkuu majoituksen tontille. Aittahuoneet tarjoavat elämyksellisen majoituksen. Yksi rakennuksista voisi olla vuokrattava sauna. Aitat voivat toimia myös etätyötiloina vilkkaimman matkailuajan ulkopuolella!

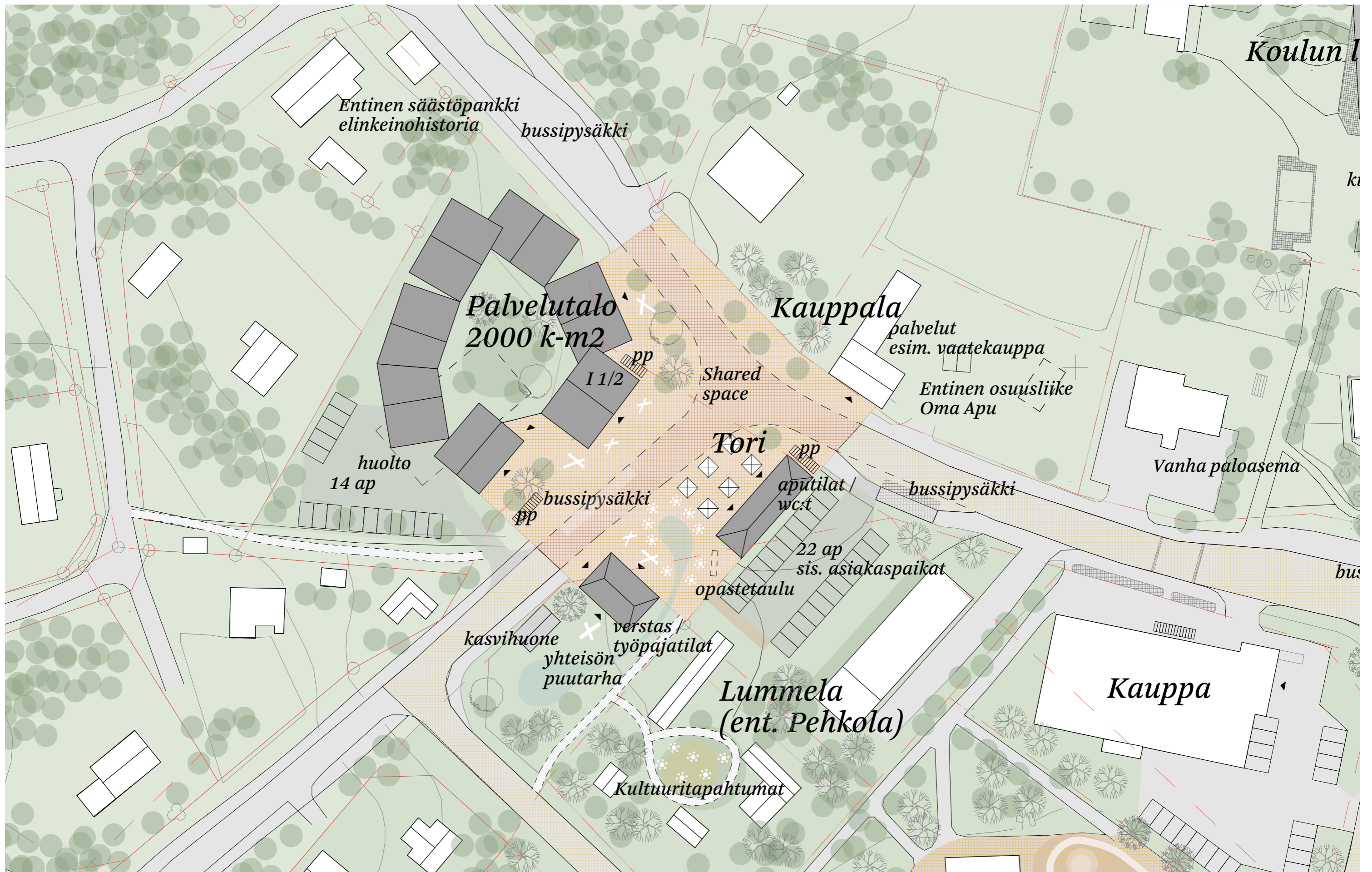
Uuden koulun houkuttelemana koulun läheisyyteen rakennetut tiiviit perheasunnot.

Koulun laajennus houkuttelee uusia perheitä muuttamaan Viinijärvelle. Koulun ja palveluiden läheisyyteen ehdotetaan uudenlaisia asumisen kortteleita Viinijärven tyyliin. Tyyliä haetaan inspiraatiota kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten arkkitehtuurista. Uudet asumisen korttelit tarjoavat tiivytensä ansiosta pienemmät asumiskustannukset ja hyvät yhteydet juna- ja bussiasemalle. Bussiasemalle on esitetty maamerkki, johon saadaan kello ja Viinijärvikyltti näkyviin. Referenssinä tähän Helsingin Amos Rexin aukion torni. Bussiaseman alue on otettu myös haltuun katoksilla, istumapaikoilla ja Pump track -alueella.

Asemanseudun liityntä ja uudenlaisen lähijunan pysäkki

Asemanseudulle ehdotetaan laadukasta pyöräpysäköintiä sekä muutaman ajoneuvon pysäköintipaikkaa. Olemassa oleva rakennus otetaan pyöräpaikoituksen käyttöön ja sen ilme siistitään. Aseman aluetta pinnoitetaan samalla pintamateriaalilla kuin kyläsydämen torialuetta, mikä tuottaa Viinijärven yhtenäisen ilmeen. Aseman seutu on kulttuurihistoriallisesti arvokas, joten sen suurempia muutoksia asemanseudulle ei tarvitse tehdä. Juna-asemalle voi tulla automaatti lipun ostoa varten. Junasta tullaan ja mennään radan eteläpuolelta.

Havainnekuva 1:700

Viinijärven maisemaan sovitettu teollisuus

Viinijärven kylän asemakaava-alueella on alueita teollisuudelle, mitkä voivat osaltaa monipuolistaa alueen elinkeinoja Viinijärven kylällä. Kylän identiteetin voimistamiseksi ja vahvistamiseksi teollisuuden rakennusten arkkitehtuuriin on syytä kiinnittää huomiota. Alla arkkitehtuurin ja maankäytön keinoja, millä teollisuusrakennukset voidaan sovittaa ympäristöön niin, että teollisuusalue saa vahvan identiteetin ja sitä kautta houkuttelevuutta.

Värimaailma

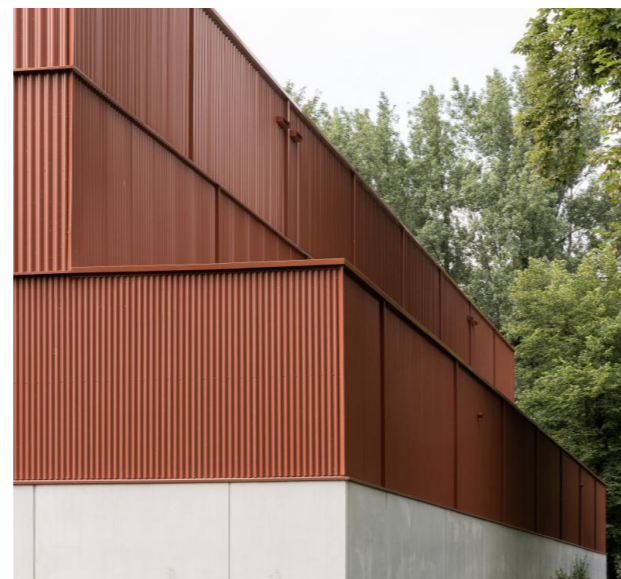
Rakennusten värimaailmassa olisi hyvä suosia maanläheisiä, murrettuja värejä. Mustaa ja vaalean harmaata pitäisi välttää julkisivun päämateriaalin värityksessä. Rakennuksen pääasiallisen julkisivuväriksen tulee jatkua yhtenäisenä myös vesikatossa, mikäli julkisivumateriaalin luontaista väriä ei ole jätetty esiin, jolloin katon tulisi olla tummanharmaa tai jätetty sinkitylle pinnalle. Muutoin katon tulee olla julkisivuväriä tummempi tai materiaalin värissä. Katoissa tulee suosia peltiä katemateriaalina, huopakatto on sallittu vain tasakatoilla osana viherkaton alusrakennetta. Julkisivun päävärin ja vesikaton tulee muodostaa yhtenäinen, ja linjakas kokonaisuus.

Suuntaa-antava väripaletti

Materiaali

Rakennusten julkisivu voi olla puuta, paikalla muurattua poltettua tiiltä tai muuta vastaavaa elävöpintaista materiaalia. Rakennuksessa voidaan käyttää myös metallijulkisivua, mikäli se tuottaa kokonaisuuteen sopivan, laadukkaan ja inhimillisen lopputuloksen. Metallijulkisivut on rakennettava pienehköistä levyistä tai pystysaumattava, jolloin saumojen väliin jäävän kaistaleen olisi hyvä olla leveydeltään alle 600 mm. Laajoja yhtenäisiä metallipintoja tai kasetielementtejä ei sallita, vaan julkisivussa tulee suosia pienimittakaavaista ja luonnollista lopputulosta.

Referenssikuvia teollisuusrakennuksien esimerkkejä materiaaleista ja massoitteista, jotka voisivat sopia Viinijärven maisemaan

Massoittelu

Massoitteissa tulee huomioida maaseutumainen ilme. Harjakatot ovat suotavia ja tasakattoisia ratkaisuja olisi hyvä välttää. Rakennusten katoille voidaan sijoittaa myös aurinkokeräimiä tai -paneeleita. Tällöin asennuskulman tulee olla 30–60 astetta ja kattojen suuntautua mieluiten etelään.

Mittakaavan haltuunotto

Rakennuksessa on hyvä käyttää erilaisia keinoja pienemmän mittakaavan aikaansaamiseksi. Mikäli teollisuus vaatii rakennukselta korkeutta, massoitteita on hyvä pilkkoa pienempiin osiin. Julkisivuissa voi välttää suuria yhtenäisiä tasaisia pintoja. Räystäillä ja katoksilla voi luoda inhimillistä tilaa rakennuksen läheisyyteen ja saapumiseen. Erillisillä keinoilla voi parhaimmassa tapauksessa luoda erottautuvuutta ja identiteettiä teollisuusalueelle.

Kehittämisasihiot ja toimenpideohjelma

Kehittämisasihiot ja toimenpideohjelma

Kehittämissuunnitelma konkretisoituu kehittämisasihioiksi, joiden toimivuus varmistettiin osallistavassa työpajassa. Lopputuloksena on kaksitoista konseptia, joiden ajankohtaa ja rahoitusmahdollisuuksia on luonnosteltu tiekartaksi. Nämä aihiot järjestetään aikajanelle tiekartaksi, jonka päätepisteenä on visiolause.

1. Kyläidentiteetti
2. Valaistu metsäpolku ja esteetön kävelyreitti
3. Kulttuuri- ja virkistysreitti
4. Rappion estetiikan torjuminen
5. Liikennepalvelut
6. Paluumuuton moottorit julki somessa
7. Varta vasten Viinijärvelle
8. Pankkiauto ja kauppa-automaatti
9. Elinkeinot Joensuulta ja Outokummulta
10. Matkailu nousuun
11. Kausiasujat
12. Hiljainen matkailu

1. Kyläidentiteetti

1. Saapuminen
2. Kyläsydän ja kehät
3. Rakennusten luonne

Kyläidentiteetin luominen ja ylläpitäminen heijastelee pitkälti kehittämisperiaatetta yksi, jossa Viinijärvi esiintyy anti-urbaanina. Anti-urbaaneja tyylejä ovat aito vanha eli entisöityjen rakennusten lumo, uusvanha eli menneillä tyyleillä rakennettu uusi ja kolmantena ja kiinnostavimpana oma viinijärveläinen kylätyyli, jossa tuetaan maaseudulle sopivia rakennuksia 2020-luvun hengessä.

Anti-urbaania ilmettä tuottavat myös alueen yrittäjät ja muut kirkonkylän palvelut ja tilat. Heitä voi auttaa tarjoamalla ohjeita esimerkiksi eri kiinteistöjen istutuksille tai mahdolliselle mainonnalle tai kampanjamateriaaleille. Jos kylään tulee esimerkiksi vierailevia ryhmiä urheilutapahtumiin, raitilla voisi olla jonkinlainen liputus tai muu koristelu.

Kyläkeskuksen ilmeen siistimiseen voi ottaa avuksi myös uhkasakon.

Tehtäviä:

- Viinijärvityylin luominen
- Vinkkarin ja sen ympäristön kehittäminen lähtölaukauksena kyläidentiteetin luomiseen
- Siivous- ja maalaustalkoot
- Raitin eheyttäminen liikkeelle kadun ja torin luonteesta.
- Pyörätie Käsämään
- Portti valtatie varteen
- Majoituspalvelu radan ja torin välille
- Instagram-kehys selfien ottajille

Vrt. Konsepti 5. Valtatien palvelut kylän kohdalla - kylän elinvoiman takaamiseksi saatava ohikulkijoita pysähtymään - miten identiteetti näkyy valtatielle?

2. Valaistu metsäpolku ja esteetön kävelyreitti

Toimelias ja elinvoimainen Viinijärvi tarjoaa eri ikäisille ihmisille liikuntamahdollisuuksia eli matalan kynnyksen liikuntaa, joka ylläpitää asukkaiden fyysistä ja psyykkistä toimintakykyä. Oleellista on liikuntapaikkojen edullinen hankinta ja ylläpito. Ehdotettujen kuntoportaiden ja frisbee-golfin sijaan työpajaosallistujat kaipaavat valaistua metsäpolkua ja esteetöntä kävelyreittiä tasaiseen maastoon. Nämä lisääisivät kohtaamisia kirkonkylällä.

Koska kylällä on jo tenniskenttä, tenniskurssi vahvistaisi sen käyttöä. Kanoottivuokraus hyödyntäisi Viinijärven valttikorttia eli Taipaleenjokea.

Nykyisiä liikuntapaikkoja pidetään tärkeänä osana arkea, ja niiden kunnostusta toivotaan ensimmäiseksi toimenpiteeksi liikunnan lisäämisen teemassa. Muistipolku on myös idea, jolle kylällä on kysyntää. Näissä toimissa kyläyhdistyksen aktiivisuus keskeistä.

3. Kulttuuri- ja virkistysreitti

Viinijärvellä on kiinnostava historia. Mutta kuinka ohikulkija ja kausiasuja löytää ne pisteet, joihin liittyy jokin tarina? Kiinnostavia paikkoja ovat esimerkiksi kirkot, Kirkkosärkkä, muinaisjäännökset, Siikakoski, hienot pihapiirit, maalaismaisema, vanhat tienpaikat ja sotahistorian näyttämöt. Reittien kehittäminen kannattaa kytkeä isompaan pohjoisen Saimaan kokonaisuuteen. Olemassaolevia tukipylväitä reiteille ja kulttuuritapahtumille ovat Taipaleen kulttuuriviikko ja Veljesharjun alue.

Luonnon esiintuominen on osa virkistystä - rantaraitin linnusto ja muut eläimet ovat kiinnostavia myös vierailijoiden näkökulmasta. Esimerkiksi lintubongarit matkustavat uusien lajien perässä muihin maihin, jolloin luontoa selkeästi ja useammalla kielellä esittelevät palvelut ovat hyvä houkutin.

Talvikaudelle voi luoda erillisen talvipolun.

Tehtäviä:

- Lisätään opasteita olemassa oleville kiinnostaville kohteille
- Tuodaan esiin Viinijärven ja Käsämän taiteilijat osana kulttuurireittiä
- Esitellään yhteisön tarinat QR-koodeilla - kaikki teemat samaan palveluun
- Historiareitin luominen hankerahalla
- Ylikunnallinen matkailuhanke (Liperi-Heinävesi-Rääkkylä)

4. Rappion estetiikan torjuminen

Kyselyssä ja taustahaastatteluissa tuotiin esiin erinäiset Viinijärven rapistuneet keskustakiinteistöt, joiden ei nähty edistävän positiivista ilmettä ja tunnelmaa kirkonkylällä. Tällaista rappion estetiikka voi torjua rakentamalla muuta keskustaa, mikä saattaa aktivoida kiinteistönomistajat kohentamaan omaa osaansa. Esimerkiksi uudistettu tori kirpputoreineen luo painetta muutokseen.

Kirkonkylälle voi rakentaa lumiveistoksia tai virittää raitille valoteoksia. Kyläyhdistyksen aktiivisuus on keskeistä tällaisten projektien aikaansaamisessa.

Kaiken kaikkiaan kyläkeskuksen kehittäminen muuttaa kokonaistilannetta kirkonkylässä. Lohdullista on myös muistaa, että yllättävätkin ilmiöt kiinnostavat vierailijoita.

5. Liikennepalvelut

Koska matkustuspotentiaali Liperiin, Joensuuhun ja Kuopioon on melko vähäinen, joukkoliikenteen lisävuorojen saaminen on epävarmaa. Joukkoliikenteen puutteita voisi paikata kyytien tarjoamiseen sopivalla palvelulla, jossa matkaajat löytäisivät toisensa. Tähän ei välttämättä tarvitse erillistä sovellusta, vaan asiaa voisi hoitaa vaikka Viinijärven WhatsApp- tai Facebook-ryhmässä, jonka joku aktiivi perustaisi.

Valtatien varteen Viinijärven risteykseen voisi perustaa kimppakyytipisteen, josta omilla autoillaan paikalle saapuvat jatkavat yhden autossa. Tällaiset porukat ajavat yleensä vuorotellen yhden päivän muiden nauttiessa matkasta ja niitä suositaan muun muassa pääkaupunkiseudulla. Viinijärvellä voisi myös olla etätyöpiste laitteen ja tiloineen, mutta sellaisen kysyntä pitäisi selvittää huolella, jotta vältetään turhilta investoinneilta.

Viinijärvi-Kontkala -tien kunnostus nähtiin työpajassa ja taustakyselyssä tarpeelliseksi. Myös Varkaudentie - Kontkalantien kevyen liikenteen väylä mainittiin.

Työpajassa nousi vahva kevyellä kalustolla hoidettavasta paikallisjunayhteydestä, joka voisi olla yksityinen. Esimerkkejä vihreän siirtymän mukaisesta ja EU-rahalla rahoitetuista uudenaikaisista liikennekokeiluista saa Smart Tahko -hankkeesta.

6. Paluumuuton moottorit julki somessa

Osallistava kysely toi esiin Viinijärven ylelliset valtit rauhan, maiseman ja yhteisön, joilla on kaikilla piilevää kysyntää. Tällaisia valttikortteja tulisi tuoda esiin kaikessa viestinnässä yhtenäisesti ja voimakkaasti, jotta ne leimaisivat Viinijärveä pysyvästi. Yhtä lailla sisäänmuuttoa saadaan euron tonteilla. Paluumuuttajiin vetoaminen erityisellä kampanjalla vaatii rohkeutta ja vilttejä ideoita, ettei se sulaudu muiden vastaavien viestintäpyrkimysten sekaan.

”Itetehty” tiktok-kampanja on yksi keino tuoda esille Viinijärven etuja. Youtube on perinteisempi vaihtoehto. Pääasia on, että tuotettu materiaali on eloisaa ja erottuvaa. Videotuotannon tietynlainen karheus on oleellisempaa kuin perinteinen teeveeilmaisuus. Elämänmakuinen klippi herättää huomiota aitoudellaan erityisesti suhteessa ammattimaisempiin tuotantoihin. Esiintyvien ihmisten karisma on tärkeä tekijä. Yksikin valovoimainen somepersoona tekee paljon kunnan hyväksi.

Esimerkiksi Padasjoki sai hetken somehuomion (240 000 katsojaa) taannoisella ”täällä ei ole mitään” -videolla. Ja teillä sentään on jotain.

7. Varta vasten Viinijärvelle

Matkailuautot ovat matkaajien suosiossa. Niille tarkoitettun alueen on oltava yhdistelmä kauneutta ja saavutettavuutta. Mitä komeampi maisema, sen parempi, myös äänimaisema. Hiljaisuus on keskeinen valtti, koska matkailuauton valitsee tyypillisesti ihminen, joka haluaa olla omassa rauhassaan.

Viinijärven kannattaa tarjota matkailuautoja palvelevia pysähtymispaikkoja yksittäisillekin autoille. Siikakoski, Takaharjun takainen lampi, Veljesharju ovat hyviä alueita yksittäisille autoille. Isompi alue luodaan palveluiden tuntumaan.

Telttailua voi tukea kehittämällä yksittäisiä tasoitettuja paikkoja, joissa on esimerkiksi puucee tai laavu valmiina. Tällaisten paikkojen merkitseminen Google Mapsiin auttaa löytämistä (niin hyvässä kuin pahassa), joten alueiden markkinointi voisi tapahtua myös rajatumilla kanavilla, esimerkiksi Autoliiton tai pyöräilyjärjestöjen kautta.

Tunnelmaa tihkuvien somevideoiden tuottaminen edistää paikkojen käyttöä. Viinijärvellä voisi olla oma Youtube- tai Tiktok-tili. Aktiiviset asukkaat ovat kuitenkin paras ratkaisu.

8. Pankkiauto ja kauppa-automaatti

Voisiko palveluja ajatella uudelleen? Voisiko pankki saapua autolla - ajaa vaikkapa laajemminkin Pohjois-Karjalaa ympäri? S-pankin auto kiertää jo aluetta, joten autoilevat palvelupisteet eivät ole mahdoton ajatus.

Kauppa taas voisi olla jonkinlainen automaatti kylän keskipisteessä varsinaisen vähittäistavarakaupan ollessa kiinni. Valikoimaa voisi miettiä yhdessä kaupan kanssa ja osviittaa voisi saada isojen kioskien valikoimista.

Mitä muihin palveluihin tulee, paikallisjuna auttaisi palveluihin pääsemiseen. Osa-aikaisen hammashoitajan, laboratorion ja pankin saaminen kirkonkylälle lisäisi vetovoimaa. Hyvinvointialueen rooli on tässä keskeinen.

Koska palveluja tarjoavat organisaatiot kiinnittävät huomionsa alueen asiakaspotentiaaliin, Häijään esimerkki valtatie 11:n varrelta Tampere-Pori väliltä voisi auttaa. Siellä palveluntarjontaa on saatu lisättyä alueelle ottamalla ostovoimaa ohikulkavasta liikenteestä. Viinijärven palvelut voisivat siis sijaita valtatie risteyksalueella, josta ne näkyvät ohikulkijoille.

9. Elinkeinot Joensuulta ja Outokummulta

Työpaikat kannattaa “lainata” Joensuulta, jossa on akateemisia työpaikkoja, teollisuutta sekä sote-alan töitä, joiden kasvunäkymät ovat tasaiset. Laadukkaan asumisen tarjoaminen on tehokkaampi strategia kuin täysin uusien elinkeinon hankkiminen.

Matkailuelinkeinon reipaskaan kehittyminen ei tuota työpaikkojen myötä niin paljon uusia asukkaita, että sillä olisi merkitystä väestöpohjan kestävyys. Matkailua toki kannattaa kehittää pitkällä aikavälillä, mutta se ei korjaa ikärakennetta merkittävästi.

Uusia elinkeinoja voi silti paikkakunnalle kehittää! On vain todennäköisempää, että merkittävä asukasmäärän lisäys saadaan asumisen kehittämisestä ja Viinijärven markkinoinnista. Elinkeinorakenteen monipuolistaminen ja verotulojen lisääminen ovat hyvä syy kehittää elinkeinoja, ja niiden myötä saadaan muutosjoustavuutta (resilienssiä) kuntaan. Yritysalueet on kuitenkin kaavoitettava ja rakennettava anti-urbanin maiseman ehdoilla.

10. Matkailu nousuun

Matkailun kehittäminen jakautuu kahteen linjaan, yhtäältä vahvaan Veljesharjun alueen markkinointiin esimerkiksi eteläeurooppalaisille matkanjärjestäjille ja sijoittajille ja toisaalta pienten olemassaolevien kohteiden ja mielenkiinnon kohteiden esiinnostamiseen. Kevyeen linjaan kuuluu myös AirBnB-tyyppisen matkailun edistäminen samoin kuin aiemmin mainitut telttailu- ja matkailuautoalueet. Näiden kohteiden valttina ovat yksityisyys, yksilöllisyys ja paikallinen tavallisuus.

Kuumeneva Eurooppa etsii viileää kesää, ja tässä Pohjois-Karjalalla on mannerilmastostaan huolimatta hyvät mahdollisuudet virkistää matkailijat pysyviksi seudun ystäviksi.

Toimenpiteet:

- Veljesharjun alueen kansainvälinen markkinointi laadukkain materiaalein
- Kannustetaan asukkaita järjestämään kotiturismia, maatilamatkailua ja kausiasumista: joulumaalla, juhannusjuhla heinäpellon kupeessa, sadonkorjuujuhlat, hiihtoloma luonnonladuilla
- Komperon kotiseutumuseo potenssiin 2 ja majoitusmahdollisuus Siikakoskelle
- Rajaseudun mystiikka (sotaturismi) -reitit ja opastus, myös opaspalvelu vieraileville ryhmille

11. Kausiasujat

Miten järjestyy eteläsuomalaisen tai eteläeurooppalaisen rauhaisa kotoisa asuminen Viinijärvellä, jos ja kun he eivät vuokraa tavanomaista asuntoa? Millaisia olisivat kahden kuukauden oleskeluun sopivat asumukset? Nämä kysymykset ovat suoraan jatkoa kuumenevan Euroopan palvelemiseen.

Koska kausiasuminen olisi nimenomaan kausittaista, sitä varten tehtävien investointien on oltava pieniä, jotta toiminta kannattaisi. Niinpä aitta on uusi iglu! Aittakylä olisi riittävän kevyt tapa tarjota kesäasumista - talvella sama tila voisi toimia paikallisten vuokravarastona.

Myös tässä konseptissa paikallisten asukkaiden AirBnB-toiminta on avain menestykseen.

12. Hiljainen matkailu

Idyllisen äänimaailman tarjoaminen on jo todettu tärkeäksi osaksi Viinijärven brändiä. Siitä voisi kehittää kokonaisen tuotepaletin, esimerkiksi "kanootilla vesille", maisemalliset pyöräreitit ja reitit kirkkojen järjestäminä. Tällainen lähestymistapa vaatisi myös nopeusrajoituksia vesille.

Siirtolapuutarha on kiinnostava lähimatkailun muoto - voisihan siirtolapuutarhamökin vuokrata joensuulainen kerrostaloasuja, joka viettäisi sitten kesät ja viikonloppuja rauhallisella palstallaan Viinijärvellä.

Toteutuksen tiekartta

Toteutuksen tiekartta

Edelläesitetyt kehittämissaihiot voidaan kytkeä toisiinsa seuraavassa esitetyllä tavalla. Tässä tiekartassa on ajoitettu useita toimenpiteitä alkamaan heti suunnitelman valmistumisen jälkeen, ja on varsin todennäköistä, ettei kunnan taloustilanne mahdollista tätä. Niinpä ehdotukset on värikoodattu niin, että vihreä tarkoittaa suositusta aloittaa heti kun mahdollista ja keltaisella merkityt osiot voivat odottaa.

Toteutuksen tiekartta

Aihe	Ajankohta				Rahoitusideat	Mikä taho hoitaa?
	Heti 2024	2025	2026-27	2030		
1. Kyläidentiteetti 4. Rappion estetiikan torjuminen	Risteyksen vetovoimakohteiden suunnittelun budjetointi. Kyläkeskuksen suunnittelun budjetointi.	Risteyksen vetovoimakohteiden suunnittelu. Kyläkeskuksen suunnitteluja siistimistöimien aloitus.	Risteyksen ja kyläkeskuksen toteutus.	Toimenpiteiden arviointi ja jatkokehitys.	P-K mkl: liikenneinfraan EAKR, haku päättyy 30.10.2023. ELY 2024: jalankulun + pyöräilyn turvallisuus EAKR.	
2. Valaistu metsäpolku ja esteetön kävelyreitti 3. Kulttuuri- ja virkistysreitti	Reittien kehittämisen budjetointi.	Reittien suunnittelu ja toteutus 1/2.	Reittien suunnittelu ja toteutus 2/2.	Reitistön laajentaminen, jos suosituttua.	Leader-rahoitus? Maaseuturahasto? ELY:n luontomatkailuun suunnattu EAKR	
7. Varta vasten Viinijärvelle	Matkailuauto- ja telttapaikkojen suunnittelun ja toteutuksen budjetointi.	Paikkojen suunnittelu; luonnonläheisten ajanvietteiden kehittäminen	Toteutus	Useita toimivia leiriytymispaikkoja ja niiden tueksi syntynyt palvelutarjonta.	AIKO-rahoitus. Leader-rahoitus. Maaseuturahasto?	
5. Liikennepalvelut	Kimppakyyti- ja etätyöpisteiden selvittäminen	Viinijärvi-Kontkala-tien kunnostuksen edistäminen	Yksityisen paikallisjunan selvittäminen ja edistäminen		AIKO-rahoitus. EAKR erityistavoite 2.1, vähähiilisyys.	
8. Pankkiauto ja kauppa-automaatti	Hankerahoituksen kartoitus	kuntapalvelujen kehittämishanke kokeiluna; neuvottelut kaupallisten toimijoiden kanssa	Pilotteja		AKKE ja AIKO -rahoitukset.	
7. Varta vasten Viinijärvelle 10. Matkailu nousuun 12. Hiljainen matkailu	Somettajien tunnistaminen, markkinoinnin budjetointi	Sometus liikkeelle; mahdollinen markkinointikampanja	Somettajien vaikuttavuuden arviointi	Lisääntynyt matkailijamäärä alkaa ruokkia itse itseään	JTF-rahoitus, jos alueella osoitettavissa elinkeinosiirtymä turpeesta matkailuun	
6. Paluumuuton moottorit julki somessa 9. Lainataan elinkeinot Joensuulta ja Otokummulta 11. Kausiasujat	Somettajien tunnistaminen, markkinoinnin budjetointi	Sometus liikkeelle; mahdollinen kampanja (kampanjat voivat kytkeytyä yhteen)	Somettajien vaikuttavuuden arviointi	Lisääntynyt asukasmäärä	ESR. Osaavan työvoiman näkökulma eli työpaikat oltava ensin.	

Kyläkeskuksen aihiot 1 ja 4 täytyy tehdä ensimmäisenä, koska kyläkeskuksen nykyinen ilme ei ole vahva tavalla, joka tukisi asukkaiden tai matkailijoiden houkuttelua. Kyläkeskuksen uudistaminen luo pohjan muulle kehittämiselle - asuminen ja palvelut saadaan käyttöön. Vetovoimaa lisää erityisesti valtatie viereinen palvelualue, joka tekee Viinijärven näkyväksi ohikulkijoille.

Auto- ja telttakohteet ovat edullinen tapa lisätä matkailun vetovoimaa. Markkinointia ei voi aloittaa, jollei ole matkailun paikkoja valmiina. Matkailuautojen ja telttojen paikat ovat suhteellisen edullinen tapa luoda vetovoimaa hyvin konkreettisesti. Niiden viraalinen arvo voi olla hyvinkin suuri.

Sen sijaan reiteillä ei ole yhtä kiire, koska alueella voi jo helposti liikkua erilaisissa maisemissa. Alueella on jo reittejä, joten runkoreittien selventäminen ja opasteiden lisääminen vahvistaa jo aloitettua työtä. Tämä ei ole samalla tavalla vipuvarsi muutokseen kuin esimerkiksi matkailuautojen paikat, joka on uusi mahdollistava toimenpide.

Palveluiden kehittäminen on tarpeen nykyisten asukkaiden kannalta - tarve paremmille palveluille nousi esiin asukaskyselyssä, joten sekin on ensimmäisten toimien joukossa. Tosin tämän toteuttaminen vaatii todennäköisesti hankerahaa ja venyviäkin neuvotteluja. Sen vaikutus vetovoimaan ei siis ole yhtä vahva kuin kokonaan uusien maankäyttöisten toimien vaikutus.

Markkinointi asukkaille ja vierailijoille on hyvä lisä muiden toimien rinnalla, mutta niihin pitää olla sisältöä. Näin ollen markkinointi todennäköisesti alkaisi nykyisen elämäntavan, maiseman ja muiden valttien esittelyllä, ja jatkuisi kehitettävien kohteiden esittelyllä heti kun niistä on näytettävää.

Tiekartan toimenpiteiden rahoittamiseen liittyy vahvasti erilaisten EU-rahoitusinstrumenttien käyttö. Pohjois-Karjalan maakuntaliiton asiantuntemus on siinä korvaamaton. Heidän kauttaan voi vaikuttaa myös EU:n uuden ohjelmakauden (vuodesta 2028 eteenpäin) sisältöihin. Niiden valmistelu alkaa viimeistään 2025, mistä maakuntaliitto on tietoinen.

Jo nyt voi kuitenkin sanoa, että Venäjä-Ukraina-konfliktin takia Suomen itäisten maakuntien ja kuntien kannattaa painostaa rahoittajia ja hallitusta huomioimaan Itä-Suomen erityinen tilanne. Matkailun kehittämiseen tarvitaan tukieuroja, mikä on tärkeä edunvalvontaviesti maan hallitukselle. Yhtä lailla elinkeinokehittämiseen olisi saatava lisää tukea.

Eri hakujen ajankohdat on koottu sivulle <https://rakennerahastot.fi/ita-suomi/rahoituksen-hakeminen/pohjois-karjalan-rahoitushaut>

Tärkeää kaikkien toimenpiteiden kehittämisessä on riittävä laatu, myös esteettinen. Rakennukset, väylät ja kyltit on tehtävä niin hyvin, että ne saavat ohikulkevan vierailijan kokemaan, että Viinijärvelle poikkeaminen on heidän aikansa arvoista. Niin kutsuttua kotikutoisuutta pitää välttää erityisesti valtatieisteyksien yhteydessä. Tämä ei tarkoita välttämättä kalleutta vaan sitä, että tekeminen on mietittyä ja siinä on tarina. Hyvä esimerkki tällaisesta on Suomussalmen taideprojekti Hiljainen kansa. Se kerää katsojia vuodesta toiseen. Toisaalta jokin kallis projekti voi olla sisällöllisesti tyhjä.

Käyttäjäkokemus ratkaisee.

Loppusanat

Viinijärven kyläkeskuksen kehittäminen on tarpeellinen askel seudun tulevaisuuden takaamiseksi, eikä voi siirtää, jos muutoksen halutaan näkyvän muutamassa vuodessa. Potentiaalia Viinijärvellä on, ja yhteisöllä on tärkeä rooli muutoksessa. Vahva yhteisöllisyys onkin yksi Viinijärven valtti.

Kylän ilmeen, palvelujen ja maiseman kehittäminen on aloitettava ripeästi, sillä eurooppalaisen turismin uudelleensuuntautuminen on jo alkanut. Nopeimmat vievät potin. Oleellista on nyt ryhtyä toimeen ennakkoluulottomasti ja rohkeasti.

Lähteet

Lähdeluettelo

Painetut lähteet:

Sallinen-Gimpl, Pirkko. (2016). Viinijärvi: Taipaleen kylä ja siirtoväen tulo, Tallinna: Printon Trükikoda AS.

Elektroniset lähteet:

Liperin kunnan kotisivut. www.liperi.fi/viinijarven-keskusta.

Pohjois-Karjalan kylät. [www: www.kylat.fi/p/178/viinijarvi](http://www.kylat.fi/p/178/viinijarvi).

Viinijärven kyläyhdistys. [www: www.viinijarvi.fi](http://www.viinijarvi.fi).

Kuvalähteet

Jos ei muuten mainittu, kuvat Tuuli Toivonen, 2023.

*s. 12
kyläkahvila, s-market ja kulttuurihistoriallisesti arvokas
elinkeinorakennus
www.google.fi/maps/*

*s. 30
pendelöintiin liittyvät kuvat
www.stock.adobe.com*

*s. 34
Amos Rex
[www. museo.fi/amosrex/](http://www.museo.fi/amosrex/)*

*s. 37
Materiaalit:
<https://divisare.com/projects/466255-de-bouwerij-architecten-nicolas-da-silva-lucas-kruit>
Massoittel:
<https://vmzincforarchitecture.tumblr.com/post/183377582315/ionad-cult%C3%BArtha-an-phiarsaigh-or-pearse-cottage>
Mittakaava:
<https://www.baudokumentation.ch/projekt/werkhof-linthebene-melioration/861722>*

Liitteet

**LIITE A: Viinijärven kehittämissuunnitelman projektin kulku ja työpa-
jaosallistujat**

**LIITE B: Viinijärven kehittämissuunnitelman taustahaastattelut
Kyselyn havainnot**

LIITE C: Viinijärven kehittämissuunnitelman asukaskyselyn yhteenveto